

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING 2025

Stina Tegnhed

Röda pärlan i Vinberg

Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken, Fastighet Vinberg 2:81
Fornlämning L2023:841

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2026:30

KULTURMILJÖ
HALLAND

Stiftelsen Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2026

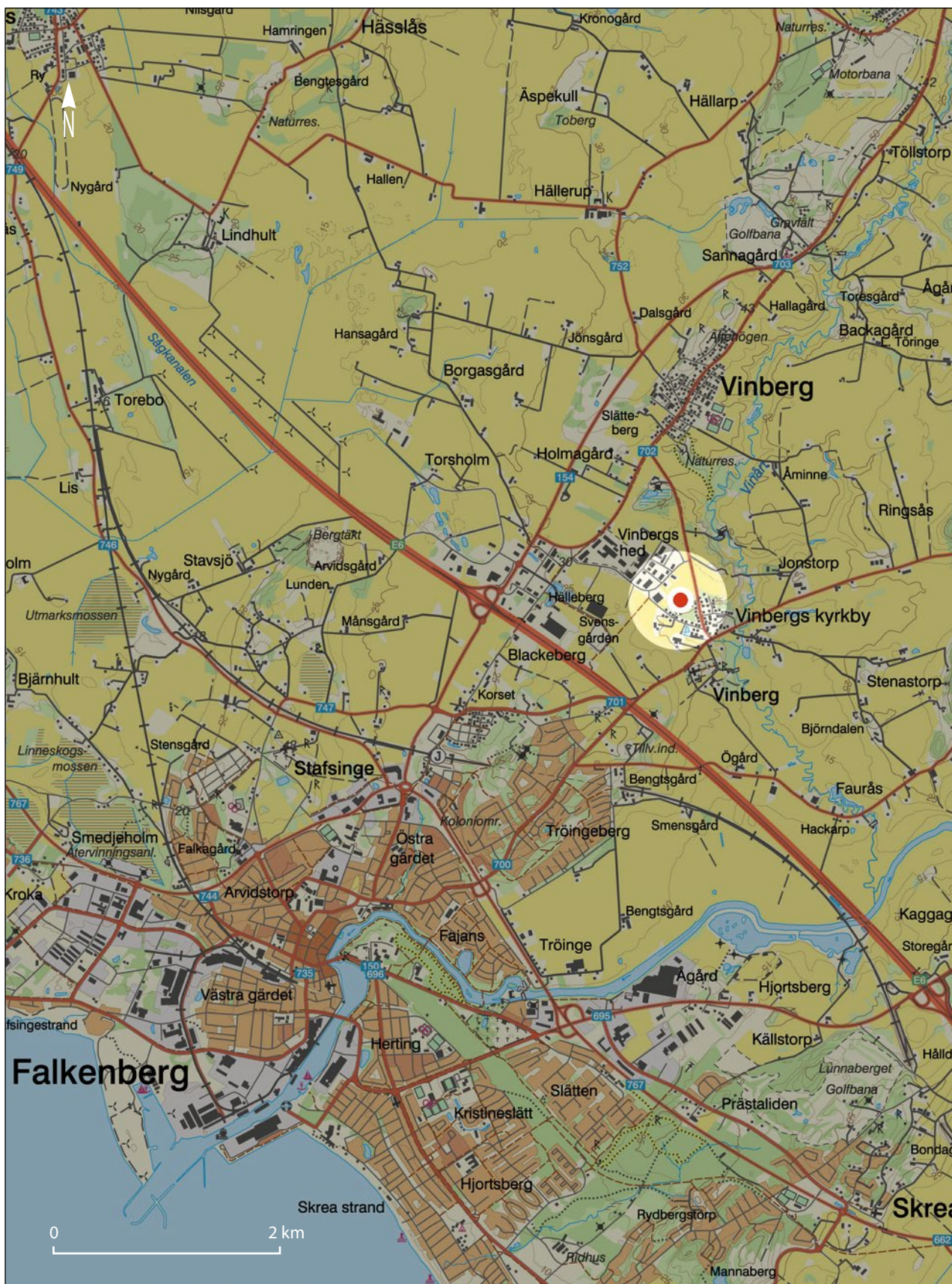
Arkeologisk undersökning 2025

Bild framsida: Röda pärlan Fynd nr 5. Fotonr: 2025-25-20 Foto: A Andersson.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

SAMMANFATTNING	5	<i>De äldre boplatslämningarna</i>	24
BAKGRUND	5	<i>Ovanliga folkvandringstida gravar i Halland</i>	25
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	6	<i>Jämförelse med Sannagårdsgravfältet</i>	25
SYFTE	6	<i>Avslutningsvis</i>	26
FRÅGESTÄLLNING	9	REFERENSER	26
METOD	9	TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	28
UNDERSÖKNINGSPLANENS MÅLUPPFYLLELSE	10	BILAGOR	29
RESULTAT	10	Bilaga 1 Anläggningslista	
<i>Undersökningsområdesbeskrivning</i>	10	Bilaga 2 Fyndlista	
<i>De förhistoriska boplatslämningarna</i>	10	Bilaga 3 Metalldetekteringsrapport Jonas Paulsson, Schulz Paulsson Arkeologi AB	
<i>Boplatssfunden</i>	10	Bilaga 4 Osteologisk analys Astrid Lennblad, Lödöse museum	
<i>Gravarna</i>	13	Bilaga 5 Makrofossilanalys Jens Heimdahl, Arkeologerna Statens historiska museer	
<i>Undersökta gravar 2025</i>	15	Bilaga 6 Vedartsanalys Amina Hilbert, Vedart	
<i>Gravfynd</i>	20	Bilaga 7 ¹⁴ C-datering Karl Håkansson och Daniel Primetzhofer, Ångströmlaboratoriet	
<i>Analyser</i>	21	Bilaga 8 Konserveringsrapport Madelene Skogbert Studio Västsvensk Konservering	
<i>Datering</i>	22	Bilaga 9 Ritningsförteckning	
GRAVFÄLTET L2023:841 MED GRAVAR FRÅN FOLKVANDRINGSTID, VENDELTID OCH VIKINGATID – En diskussion om gravfältets kronologi, gravskick och brukande	23	Bilaga 10 Anläggningsöversikter	
<i>Gravläggningstraditioner och gravskick</i>	23	Bilaga 11 Fotolista	
<i>Representation av djurben i gravarna</i>	24		
<i>Lämningar som kan vittna om återbruk av platsen vid hågkomster?</i> ..	24		

Figur 1. Undersökningens läge på Lantmäteriets karta. Skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Vid en arkeologisk undersökning under några vårdagar i april 2025 undersökte Kulturmiljö Hallands arkeologer resterna av ett gravfält från yngre järnålder och förromerska boplatslämningar inom ett 632 m² stort område av fornlämning L2023:841, i Vinbergs socken, Falkenbergs kommun. I undersökningsområdet påträffades totalt fem gravar, en grop med ett fragment mänskligt ben, 37 stolphål, 6 gropar, 2 härdar och 2 kokgropar.

Gravarna utgjordes av mindre nedgrävningar fyllda med brända ben, sot och kol. I en grav fanns rester av ett keramikkärl tillsammans med järnnitar. Den osteologiska analysen av de insamlade brända benen från gravarna visade att alla utom en innehåller identifierade mänskliga fragment. Graven utan säkert mänskliga ben innehöll endast ett fragment som inte kunde identifieras till art. Gällande åldern på de gravlagda, bedömdes två gravar till Maturus (35–64 år), en till Adultus (18–44 år) och en till vuxen. I en av gravarna påträffades ben från djur tillsammans med de mänskliga benen. Det var ett litet fingerben från ett mindre däggdjur, storlek som räva, hund, hare eller mårddjur. Benet skulle ha kunnat sitta fast i något pälsverk eller ingått i ett smycke/amulett. Även detta ben är lika hårt bränt som övrigt material i graven varför det sannolikt bränts samtidigt som kroppen.

Två av gravarna daterades och visade att den ena dateras till folkvandrings-/vendeltid och den andra till övergången mellan vendel-/vikingatid. Övriga fynd kopplade till gravarna är en röd glaspärla, en del av en kam med dekor, ett fragment av kopparlegering, järnnitar samt keramik.

Förutom gravarna påträffades även spår efter förhistoriska boplatslämningar. Ett av stolphålen daterades till förromersk järnålder (2288 ± 29 BP, 402–351 BC). En av kokgroparna daterades lite överraskande till vendeltid (1286 ± 29 BP, 661–797 AD).

Vid undersökningen metalledetekterades matjorden även inom ett 3500 m² stort område norr om det avbanade partiet då dumpmassor skulle få placeras där.

BAKGRUND

Inför Vivabs (Vatten & Miljö i Väst AB) markarbete inom Vinbergs socken utförde arkeologer från Kulturmiljö Halland en arkeologisk undersökning av en del av fornlämning L2023:841 enligt länsstyrelsens beslut 431-6884-2023. Arbetet utfördes under några torra vårdagar under andra halvan av april månad 2025.

Fornlämningen upptäcktes vid en utredning i februari 2023 och förundersöktes i juni 2023 (Tegnhed 2024a). Förundersökningen omfattade ett 2921 m² stort undersökningsområde, beläget precis söder om den nu undersökta delen. Förundersökningsområdet tangerade det aktuella undersökningsområdet med någon meter. Vid förundersökningen påträffades totalt 29 gravar, 20 stolphål, 11 möjliga gravar (bedömningen grundar sig på okulär besiktning), 9 härdar, 8 gropar och 1 lager. Gravarna visade sig utgöras dels av min-

dre nedgrävningar fyllda med brända ben, sot, kol och ibland även rester efter behållare som exempelvis keramikkärl och i något fall små rester av hartstättningsring och järnnitar, men gravarna förekom även som ”brandflak” där tunna lager med kol, sot och brända ben och fragment av gravgåvor låg spridda inom lite större ytor (cirka 1,5–2 m). Den osteologiska analysen av de insamlade brända benen från 16 gravar visade att 15 innehöll identifierade mänskliga fragment. Graven utan säkert mänskliga ben innehöll endast ett fragment som inte kunde identifieras till art. I fyra av gravarna påträffades ben från djur, från hund eller varg, fågel och däggdjur ospecificerat. Benen från hund eller varg skulle kunna komma från fastsittande klor/tass på en pläd eller som enbart en tass som kan ha fungerat som amulett/smycke. Dateringen av två av gravarna gav samstämmiga resultat och daterades till vendel-/vikingatid (1200 +/- 30 BP, 770 – 894 AD).

Vid förundersökningen metalldetekterades matjorden skiktvis och delarna av några riktigt fina och för halländska mått ovanliga metallfynd påträffades, två delar av ett likarmat vikingatida spänne med djurornamentik, ytterligare ett fragment av ett dräktspänne och en del av en arm/halsring. Övriga fynd kopplade till gravarna är en blå pärla, kamfragment, små fragment av kopparlegering och järnfynd som nitar, samt hartstättningsbitar och keramik.

Vid förundersökningen av L2023:841 konstaterades att gravfältet bredde ut sig över hela förundersökningsområdet som var 2921 m² stort.

Förutom gravarna påträffades även spår efter förhistoriska boplatzlämningar som utgjordes av 8 gropar, 9 hårdar och 20 stolphål. En av hårdarna daterades till förromersk järnålder (2230 +/- 30 BP, 323–200 BC). Boplatzlämningarna tolkades visa på platsens användning innan gravfältet anläggs (Tegnshed 2024a).

För att i möjligaste mån undvika markarbete inom gravfältet valdes det nu aktuella undersökningsområdet ut vilket berör den nordligaste delen av fornlämning L2023:841. Vid förundersökningen blev det tydligt att anläggningstätheten minskade i det nordligaste schaktet och den erfarenheten låg till grund för beslutet att placera undersökningsområdet på dess nuvarande läge.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Undersökningsområdet är beläget i åkermark i norra utkanten av Vinbergs kyrkby. Söder om åkern finns en trädbevuxen allmänning invid bebyggelsen längs Vinbovägen. I närområdet i norr och väst sker en kraftig expansion av industri- och verksamhetsmark inom Vinbergs hed. Undergrunden består enligt SGU av isälvssediment och alven i undersökningsområdet utgjordes av mycket fin gulbrun sand med inslag av morän. Matjorden mätte mellan 0,4–0,5 meter.

Fornlämning L2023:841 är belägen ungefär 50 meter väster om lämning L1996:771 som beskrivs i Fornsök att vara en möjlig gravhög. Ungefär 130 meter väster om L2023:841 finns L2023:840, en boplatz med dateringar från yngre bronsålder och romersk järnålder (Tegnshed 2024b). Strax väster om L2023:840

finns boplatz L2023:839 med tvåskeppiga och treskeppiga långhus från förromersk järnålder (Tegnshed 2024c och Tegnshed i manus). I ostnordost mot Vinån, finns L2023:843, en boplatz med dateringar från mellersta bronsålder, period III-IV och förromersk järnålder, belägen cirka 300 meter ostnordost om L2023:841 (Tegnshed 2024d).

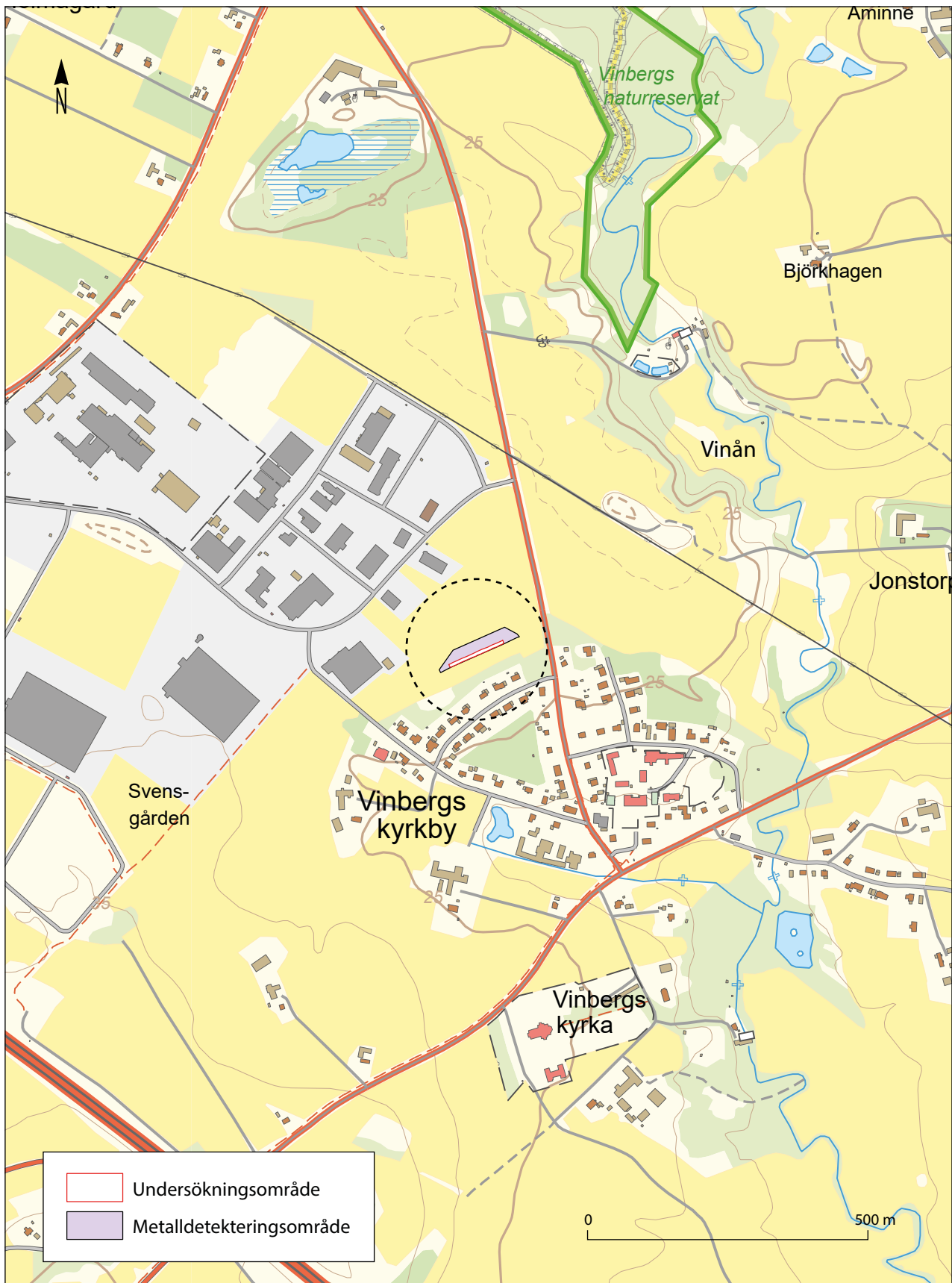
Utöver dessa lokaler har flera arkeologiska utredningar, förundersökningar och undersökningar utförts under de senaste 30 åren i det närliggande landskapet (se bland annat Artelius 1994, Johansson m. fl. 2002, Aulin Häggström & Kalmar 2003, Carlie m. fl. 2004, Aulin Häggström 2004, Hed Jakobsson 2013, Sundin 2015, Lindeberg 2016, Ångeby m. fl. 2019, Norrgren 2024).

På historiska kartöverlägg syns fornlämningen ligga på utmark norr om gårdar och inägomark ned mot Vinberg kyrka. Flygsand finns markerat på kartöverlägget men gravhögen L1996:771 är inte markerad. Däremot en Bastu ungefär 50 meter söder om platsen där gravhögen är belägen. Möjligen syftar Bastun på gravhögs-kullen. Vid förundersökningen sommaren 2023 upptäckte vi att en grillplats med stolar och bänkar placerats i en omgrävd kulle. Stenar klädde grillplatsen och frågan är om det är en gravhög som har modifierats eller en gammal linbastu? Grillplatsen är belägen ungefär 75 meter sydväst om L2023:841.

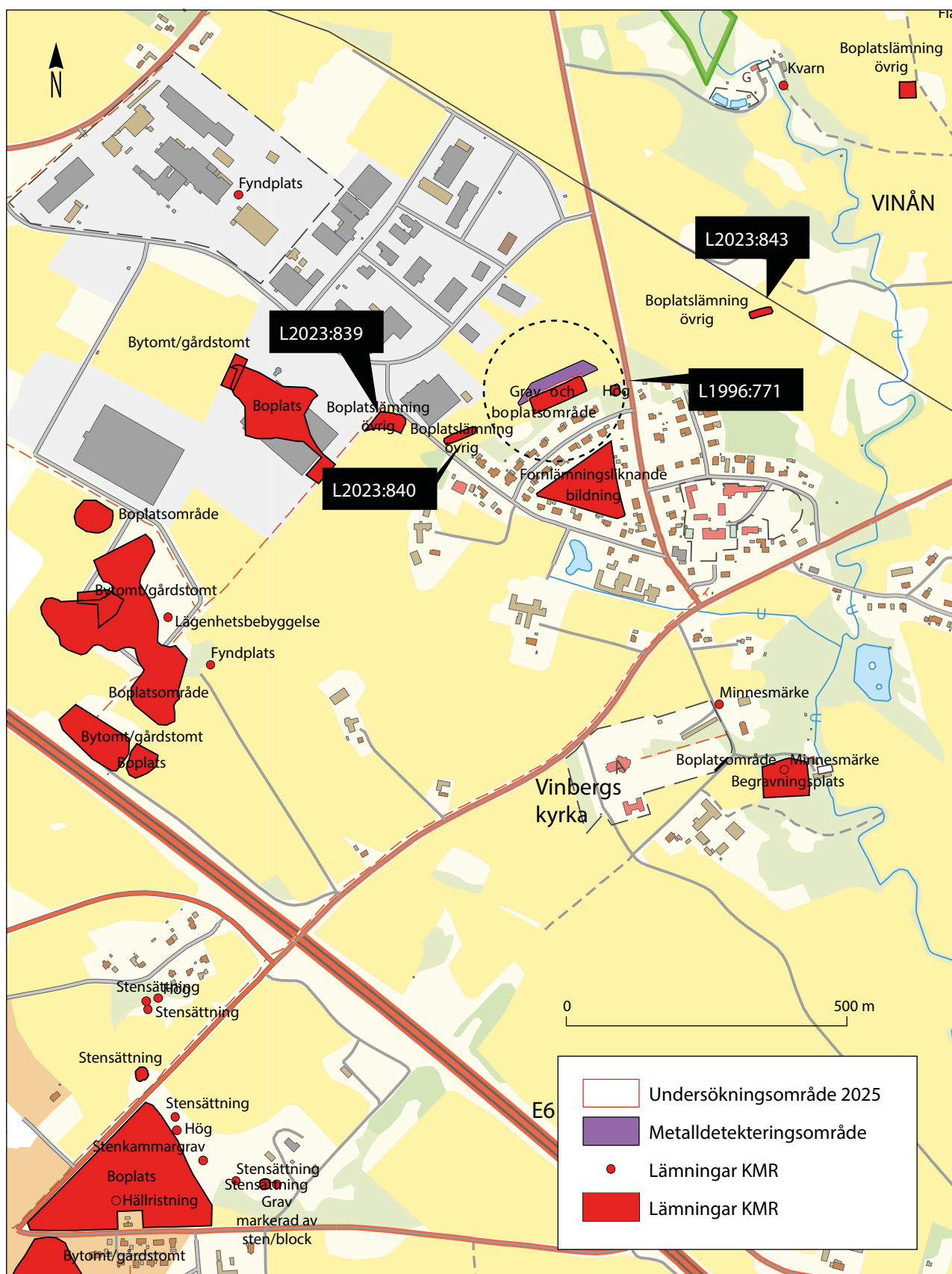
På gamla flygfoton syns att ytan där undersökningsområdet är beläget används som åkermark och bebyggelsen längs Vinbovägen tillkommer mellan 1960 och 1975. Enligt muntliga uppgifter ska keramik-kärl och möjligen sotiga fläckar ha påträffats vid nybyggnationen längs Vinbovägen, men att dessa ignorerades eller grävdes bort för att inte hindra nybyggnationen. Högst troligen har det en gång funnits betydligt fler gravar i området på förhöjningen mot Vinbovägen, där gravhögen L1996:771 utgör en östlig utpost.

SYFTE

Syftet med den arkeologiska undersökningen är att dokumentera fornlämningen, ta tillvara fornfynd, rapportera och förmedla resultaten för att skapa kunskap med relevans för myndigheter, forskning och allmänhet. Fornlämningen bedöms kunna tillföra sådan kunskap att den ska undersökas innan den tas bort.

Figur 2. Undersökningsområde och metalldetekteringsområde markerade på fastighetskarta. Skala 1:10 000.

Figur 3. Lämningar i Kulturmiljöregistret (KMR) markerade på fastighetskarta. De lämningar som omnämns i texten har lämningsnummer utskrivet. Undersökningsområde och metalldetekteringsområde markeras med ring. Skala 1:10 000.

Dokumentationsmaterialet och fynden ska bevaras för framtiden samt tolkas vetenskapligt och infogas i ett kulturhistoriskt sammanhang.

FRÅGESTÄLLNING

I förfrågningsunderlaget från Länsstyrelsen stod att undersökningen skall fokusera på gravar, fyndmaterial som kan knytas till gravarna samt anläggningsstrukturer som kan ha en koppling till aktiviteter inom gravfältet (exempelvis rester av gravbål etc.). Gravfältets tidsdjup ska i möjligaste mån redovisas samt dess relation till gravfältet i Sannagård L1996:343, vilket är ett stort gravfält från yngre järnålder som undersöktes i början av 1990-talet. Sannagård är beläget i Vinbergs socken ungefär 2,5 kilometer norr om L2023:841.

Kulturmiljö Hallands vetenskapligt motiverade frågeställningar:

- Vilka gravläggningstraditioner förekommer inom gravfältet och hur avspeglas detta i gravskicken?
- Vilka likheter/skillnader finns det mellan fyndrika och fyndfattiga gravar inom gravfältet (syfte att utröna Gravarnas sociala dimensioner)?
- Vilka likheter/skillnader finns med gravfältet i Sannagård L1996:343?
- Hur ser representationen ut av humana och animala ben i gravarna?
- Hur förhåller sig det metalliska fyndmaterialet i L2023:841 till ett lokalt och regionalt perspektiv när fynden sätts in i ett vidare arkeologiskt sammanhang?
- Lämningarna av profan karaktär såsom härdar, stolphål och gropar; vad representerar de? Kan de alla knytas till ett tidigare brukande av platsen som boplatser eller är några av dem rester efter markeringsstolpar och eldstäder som använts vid begravningar?
- Finns det lämningar inom miljön som kan vittna om återbruk av platsen vid hågkomster?

METOD

Undersökningsområde 2 som omfattade 3500 m² metalldetekterades innan undersökningen av undersökningsområde 1 startade. Inom undersökningsområde 2 skulle jordmassorna från undersökningsområde 1 läggas upp (figur 2).

Undersökningsområde 1 omfattade 633 m², var 6 meter brett och cirka 105 meter långt och inom hela ytan avlägsnades matjorden så att underliggande alv med gravar och boplatslämningar frilades. Matjorden avsköts skiktvis under avbaningen med hjälp av metalldetektor i syfte att säkra metallfynd från gravarna och boplatslämningarna. För avbaningen användes en 20 tons bandgående grävmaskin som lade upp jordmassorna precis norr om undersökningsområde 1. Gravarna rensades fram för hand med hjälp av skyffel och skärslöv vid avbaningen. Samtliga anläggningar metalldetekterades. Detekteringen utfördes av metalldetekteringsexpert Jonas Paulsson, Schulz Paulsson Arkeologi AB (bilaga 3).

Undersökningsområdet, anläggningar, fynd, detektorfynd och lösfynd på alven mättes in med hjälp av GPS med stor inmättningsprecision. Undersökta anläggningar grävdes, med några undantag, till hälften och dokumenterades på ritfilm. De undersökta gravarna grävdes ut i sin helhet. Undersökningsområdet och anläggningar fotograferades med digitalkamera. All vidare dokumentation och fyndregistrering har utförts i Intrasis, med projektnamn Vinberg2023531S. Vidare digital bearbetning har därefter utförts i ArcGis.

Efter avbaningen av undersökningsytan skannade en drönare fotogrametiskt det framschaktade området. Vid scanningen följdes en rutt genom automatiserad flygning vilket möjliggjorde skapandet av en terrängmodell och ett ortofoto över undersökningsområdet med en precision på mindre än tre centimeter. Terrängmodellen kommer att kunna användas för att visa upp och analysera mikrotopografi inom undersökningsytan och ortofotot kommer att kunna användas för att förstå fornlämningen och de påträffade anläggningarna inbördes relation.

Enligt länsstyrelsens direktiv i föreliggande remiss skulle påträffade fynd tas tillvara och registreras och denna strategi genomfördes. Osteologisk analys av påträffade brända ben utfördes av osteolog Astrid

Lennblad, Lödöse museum (bilaga 4). Insamlade jordprover analyserades avseende makrofossil av arkeobotaniker Jens Heimdahl, Arkeologerna (bilaga 5). Kol som valdes ut för ^{14}C -datering skickades först på vedartsbestämning, vilken utfördes av Amina Hilbert, Vedart, (bilaga 6). ^{14}C -datering utfördes av Karl Håkansson och Daniel Primetzhofers på Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet (bilaga 7). Konservering av några av metallfynden har utförts av konserverator Madelene Skogbert på Studio Västsvensk Konservering (bilaga 8).

UNDERSÖKNINGSPLANENS MÅLUPPFYLLELSE

Undersökningsplanens mål har uppfyllts.

RESULTAT

Undersökningsområdesbeskrivning

Undersökningsområdet var 6 meter brett och 105 meter långt. Alven utgjordes av brun sand. Ställvis förekommer inslag av sten i alven, det förekommer även några markfasta stenar i storleken cirka 0,45–0,7 meter i diameter, som mätts in och syns i figur 5 och 8. Den ovanliggande matjorden mätte mellan 0,4–0,5 meter.

De förhistoriska boplatsslämningarna

Vid förundersökningen 2023 påträffades, förutom gravarna, även spår efter förhistoriska boplatsslämningar i schakten. Dessa tolkades vara äldre än gravarna och visar på platsens användning innan gravfältet anläggs. Boplatsslämningarna från förundersökningen utgjordes av 8 gropar, 9 härdar och 20 stolphål. Härd 1351 daterades till förromersk järnålder (2230 ± 30 BP, 323–200 BC, kalibrerad med 2 sigma), se figur 6.

Vid slutundersökningen 2025 utgjordes boplatsslämningarna av 37 stolphål, 7 gropar, 2 härdar och 2 kokgropar. Boplatsslämningarna låg med jämn spridning över undersökningsområdet.

Groparna mätte mellan en halvmeter och cirka en meter i diameter. Fyllningarna bestod av mörkbrun-grå humös sand och djupen låg på mellan 0,09–0,45

meter. Grop 715 innehöll sex fragment brända djurben, som ej säkert kunnat identifieras till art men sannolikt kommer de från däggdjur. Benen påminner inte om mänskligt material och inte heller om fisk eller fågel.

I stort sett samtliga stolphål undersöktes. Diametrarna låg mellan 0,18–0,5 meter och djupen varierade mellan 0,07–0,4 meter. Lejonparten uppvisade ganska rejäla dimensioner och mätte mellan 0,25–0,4 meter i diameter. Tre av stolphålen var stenskodda: 480, 538 och 653. Dessa låg på rad i östvästlig riktning och kan utgöra rester efter takbärande stolpar i ett långhus.

Några stolphål låg placerade i något som liknar två husgavlar i undersökningsområdets östligaste del. Ljungkvistfragment i stolphål 700 daterades till förromersk järnålder (2288 ± 29 BP, 402–208 kalibrerat med 2 sigma, Ua-91410, bilaga 7).

De två härdarna mätte 0,6x0,8 meter, med djupet 0,12 meter samt 1,4 meter i diameter med djupet 0,16 meter. Fyllningen bestod av svart sot, träkol och skörbränd sten.

De två kokgroparna mätte 0,6x0,7 meter och 0,8x1 meter och var 0,24 och 0,4 meter djupa. De innehöll rikligt med sot, träkol och stenar i storleken 0,1–0,2 meter i diameter. Kokgrop 325 daterades till övergången mellan vendeltid och vikingatid (1286 ± 29 BP, 661–797 AD, kalibrerat med 2 sigma, Ua-91409, bilaga 7).

Anläggningstyp	Antal	Varav undersökta
Stolphål	37	34
Härd	2	2
Grop	7	7
Kokgrop	2	2
Summa	48	45

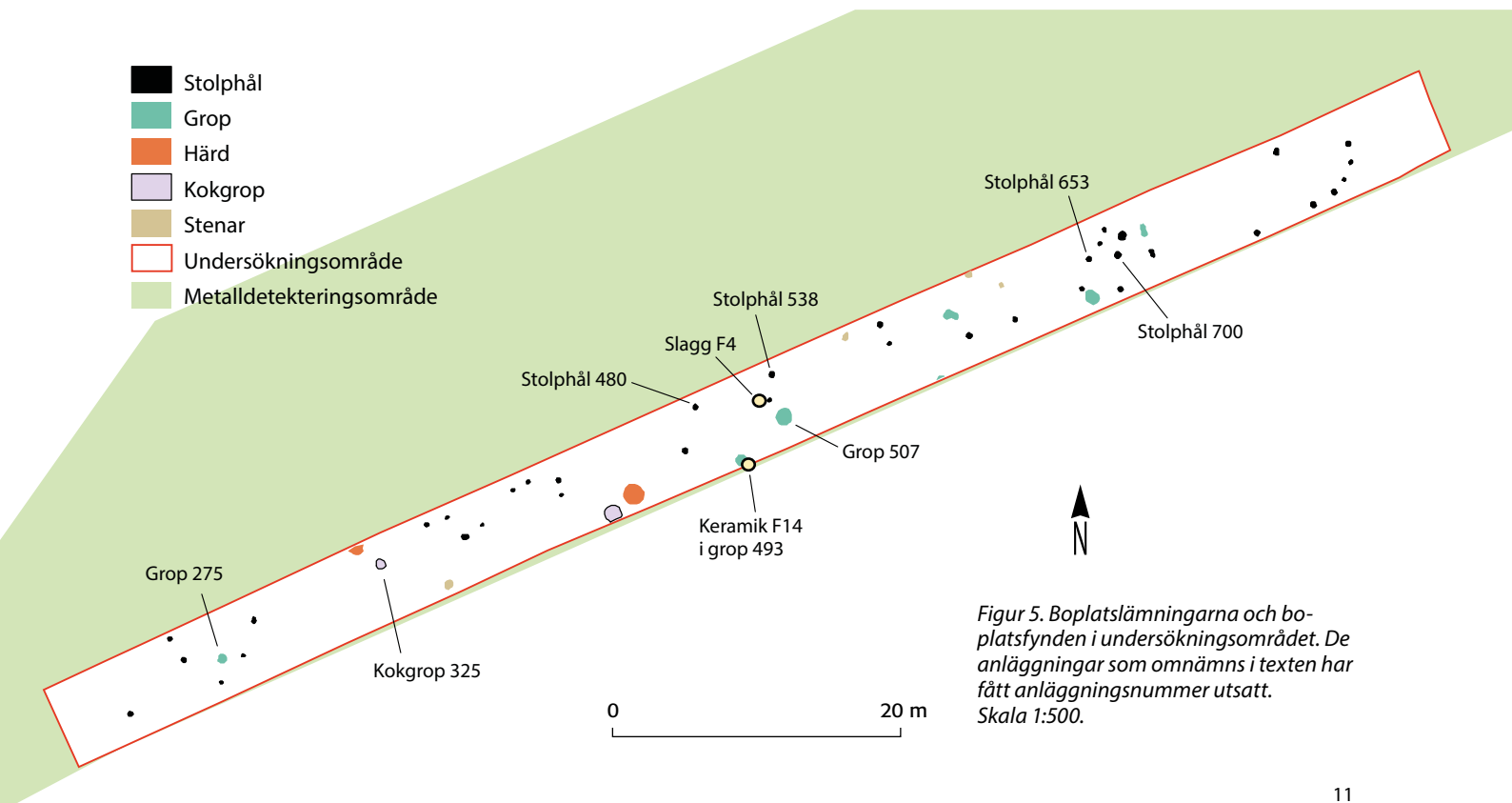
Tabell 1. Boplatсанläggningar i undersökningsområdet.

Boplatssfynden

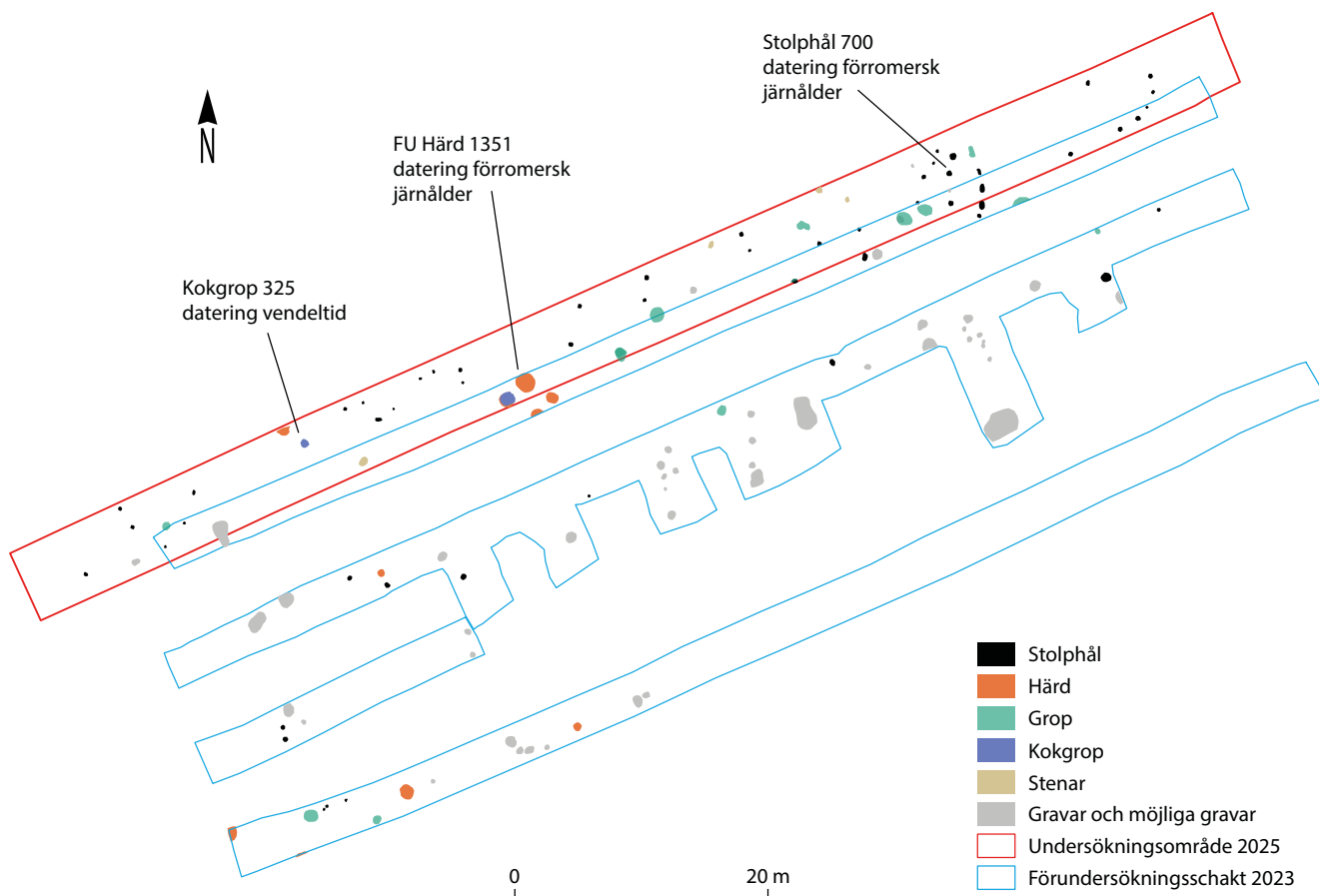
Fynd i boplatsslämningarna utgjordes av förhistoriska keramikskärvor (fynd 14) i grop 493. Som lösfynd i alven hittades vid avbaningen en bit slagg (fynd 4). Analyser och dateringar av boplatsslämningarna presenteras under styckena *Analyser* och *Dateringar* senare i texten.

Figur 4. Översikt undersökningsområdet mot sydväst. Fotonr: 2025-25-15, Foto: Patrik Hallberg. Fotot har spridningstillstånd.

Figur 5. Boplatslämningarna och boplatsfynden i undersökningsområdet. De anläggningar som omnämns i texten har fått anläggningsnummer utsatt. Skala 1:500.

Figur 6. Boplatsslämningarna i undersökningsområdet 2025 och förundersökningsschakten 2023. Skala 1:600.

Figur 7. Boplatssfunden, fynd 4 slagg och fynd 14 keramikskärvar. Skala 1:1. Fotonr: 2025-25-18. Foto: Anders Andersson.

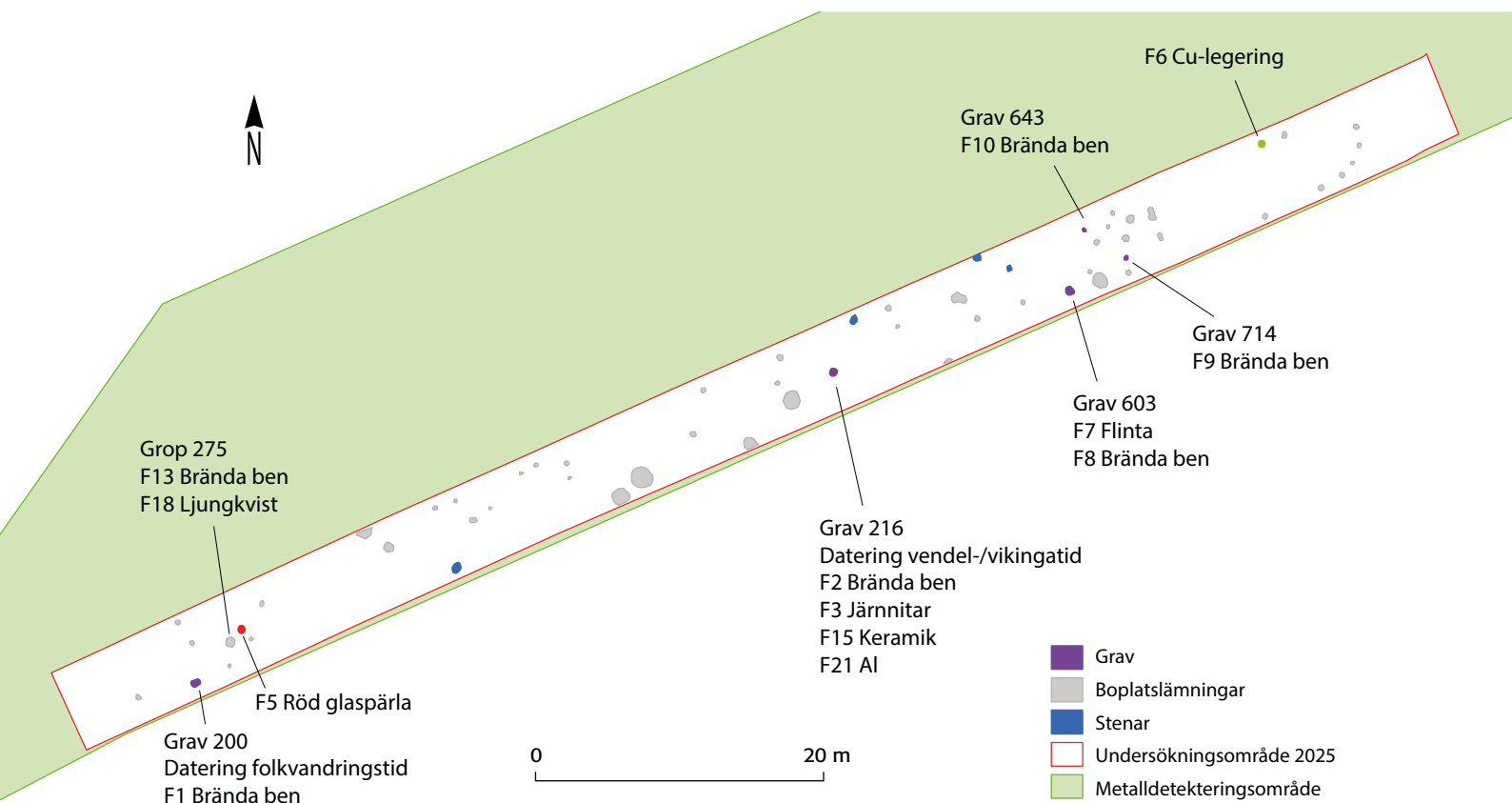
Gravarna

Gravarna inom undersökningsområdet utgjordes av fem mindre nedgrävningar fyllda med brända ben, sot och kol. En av gravarna innehöll järnnitar tillsammans med tre keramikskärvor. Gravarna låg delvis uppe i matjorden vilket försvårade schaktningen då vi fick avbryta maskinschaktningen och försiktigt rensa fram dem för hand för att inte gravarna skulle schaktas bort. Brända ben har samlats in från fem gravar och en anläggning som när den grävdes definierades som grop 275, men där ett fragment bränt ben av människa påträffades.

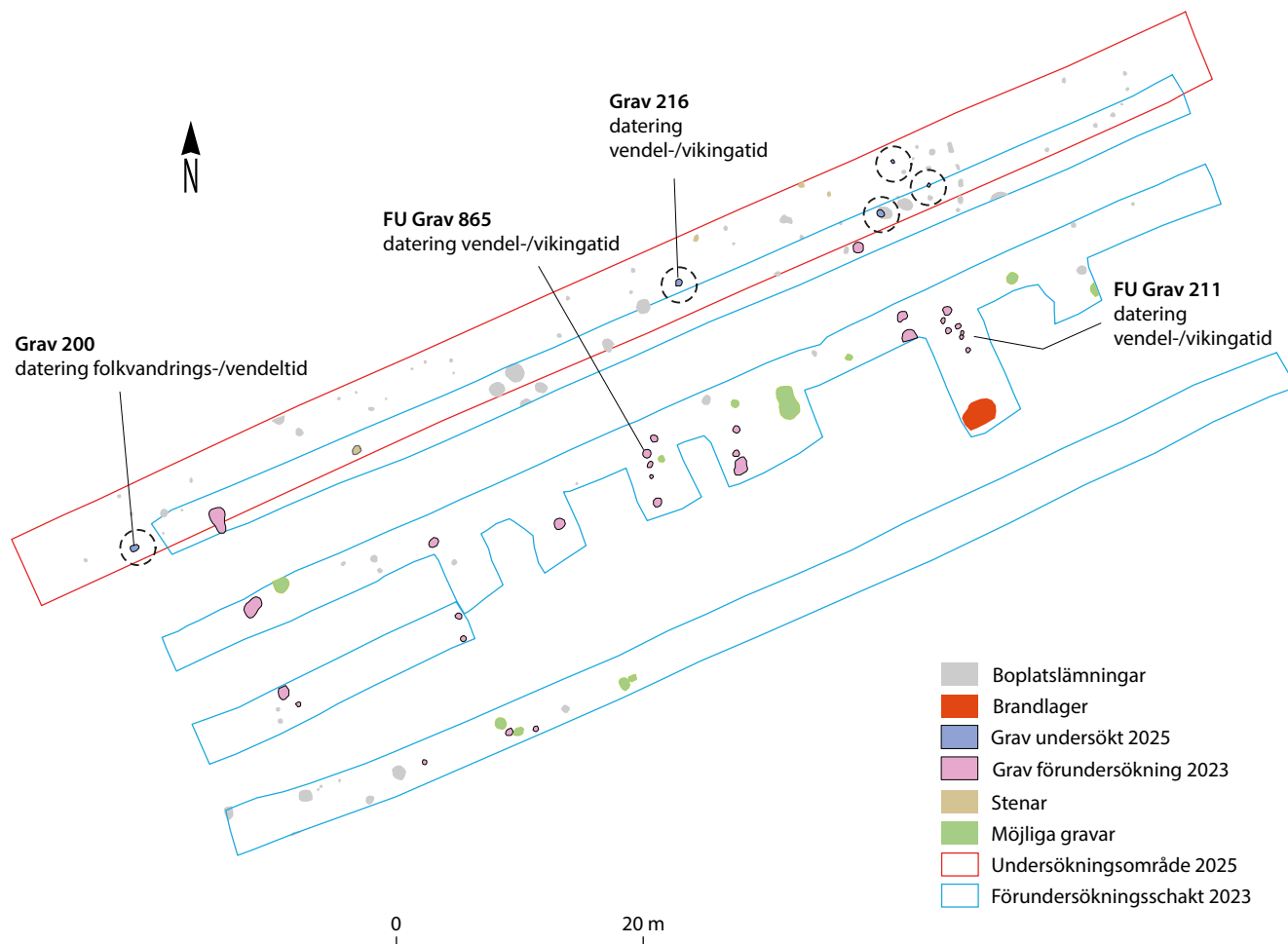
Osteolog Astrid Lennblad som har utfört den osteologiska analysen av benen bedömer att utifrån mängd av material, artidentifikation och sammansättning av material känns det givet att anläggningarna 200, 216 och 603 är gravar medan anläggningarna 643 och 714 lika gärna skulle kunna vara gropar eller andra profana anläggningar. Anläggningarna 643 och 714

bedömdes vara rester efter gravar då de undersöktes och presenteras här i rapporten som möjliga gravar, men med reservationen att 643 endast innehåller några fragment brända djurben och 714 endast några få fragment mänskliga brända ben.

Vid den arkeologiska förundersökningen sommaren 2023 påträffades totalt 29 gravar, 11 möjliga gravar (okulär bedömning) och ett större brandlager i förundersökningschakten som drogs inom det 2921 m² stora undersökningsområdet, beläget precis söder om den nu undersökta delen (se figur 9). Under förundersökningen grävdes 13 gravar ut till 100 % och i ytterligare 2 gravar grävdes en kvadrant ut. Inom ett söndergrävt parti där jordvärmeanläggning hade anlagts tillvaratogs brända ben som låg ytligt och den blå glaspärlan. Dateringen av två av gravarna från förundersökningen gav samstämmiga resultat och daterades till vendel/vikingatid (1200 +/- 30 BP, 770 – 894 AD) (Tegnhed 2024a).

Figur 8. Gravarna och fynd kopplade till gravarna i undersökningsområdet 2025. Skala:500.

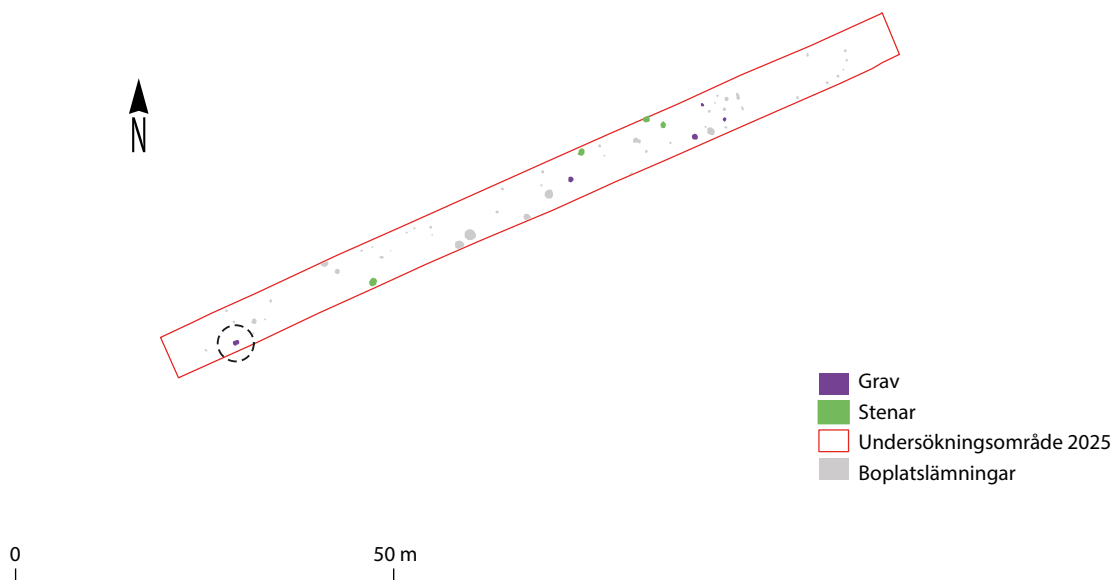

Figur 9. Gravarna i undersökningsområdet 2025 markerade med ring och gravarna i förundersökningsschakten 2023. Skala: 1:600.

Undersökta gravar 2025

GRAV 200

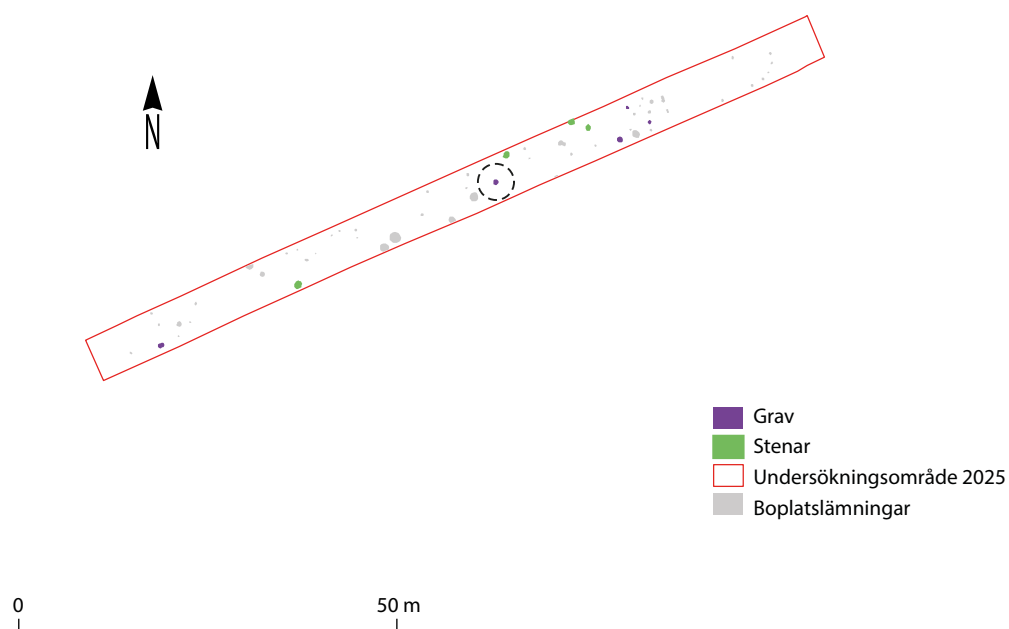
Typ:	Brandgrop
Fyllning:	Sotig sand och brända ben
Storlek:	Längd: 0,7, Bredd: 0,5, Djup: 0,15 meter
Fynd:	Brända ben. Bland benmaterialet påträffades ett fragment med punkt-cirkeldecor. Detta skulle kunna vara ett fragment av en kam tillverkad i ben.
Fyndnummer:	VM300150:1, Brända ben
Vikt:	4,03 gram
Antal fragment:	61
Identifierade arter:	Homo, homo?
Ålder:	Maturus (35–64 år)
Datering:	Folkvandnings-/vendeltid. Bränt ben daterades till $1\,540 \pm 30$, 434–597 kalibrerat med 2 sigma, Ua-91411 (bilaga 7).

Figur 10. Grav 200 inringad i undersökningsområdet. Skala 1:1000.

GRAV 216

Typ:	Brandgrop
Fyllning:	Sotig sand och brända ben
Storlek:	Längd: 0,55, Bredd: 0,5, Djup: 0,1 meter
Fynd:	En kvadratisk nitplatta (28x25 mm) två delar av en nitspik och två fragment av en tunn järnplatta (32x20 mm), VM300150:3. Keramik, VM200150:15, tre skärvor av förhistorisk keramik. Brända ben. VM30015:2
Fyndnummer:	VM300150:2, Brända ben
Vikt:	86,09 gram
Antal fragment:	973
Identifierade arter:	Homo, homo?
Ålder:	Maturus (35–64 år)
Datering:	Vendeltid/Vikingatid. Bränt ben daterades till 1236 ± 28 BP, 682–881 AD, kalibrerat med 2 sigma, Ua-91412 (bilaga 7).

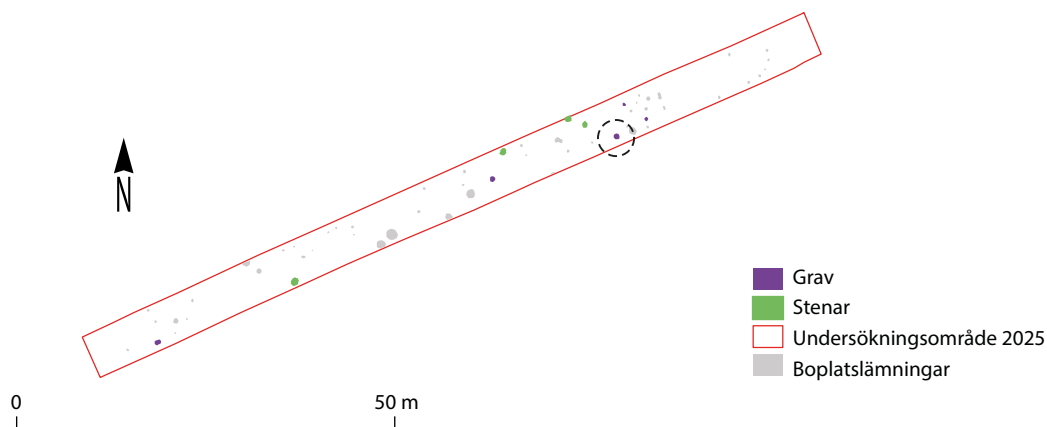
Figur 11. Grav 216 inringad i undersökningsområdet. Skala 1:1000.

GRAV 603

Typ:	Brandgrop
Fyllning:	Mörkbrun sotig humös sand och brända ben
Storlek:	Längd: 0,41, Bredd: 0,41, Djup: 0,12 meter
Fynd:	Flintavslag, VM300150:7. Brända ben. VM300150:8
Fyndnummer:	VM300150:8, Brända ben
Vikt:	3,09 gram
Antal fragment:	48
Identifierade arter:	Homo, homo? Animal. Utöver mänskligt material har ett fingerben (phalange) från däggdjur påträffats. Det var ett litet fingerben från ett mindre däggdjur, storlek som räv, hund, hare eller mårddjur. Benet kommer från ett femtåigt djur (pentadactyl) således inget boskapsdjur. Benet skulle ha kunnat sitta fast i något pälsverk eller ingått i ett smycke/amulett. Även detta ben är lika hårt bränt som övrigt material varför det sannolikt bränts samtidigt som kroppen
Ålder:	Adultus (18–44 år)
Datering:	-

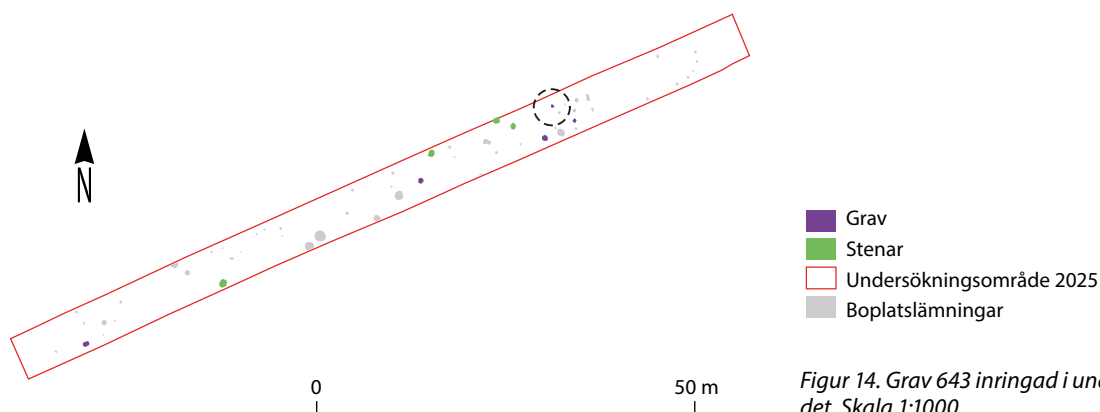
Figur 12. Grav 603, profil mot S. Fotonr: 2025-25-1. Foto: Mats Nilsson.

Figur 13. Grav 603 inringad i undersökningsområdet. Skala 1:1000.

GRAV 643

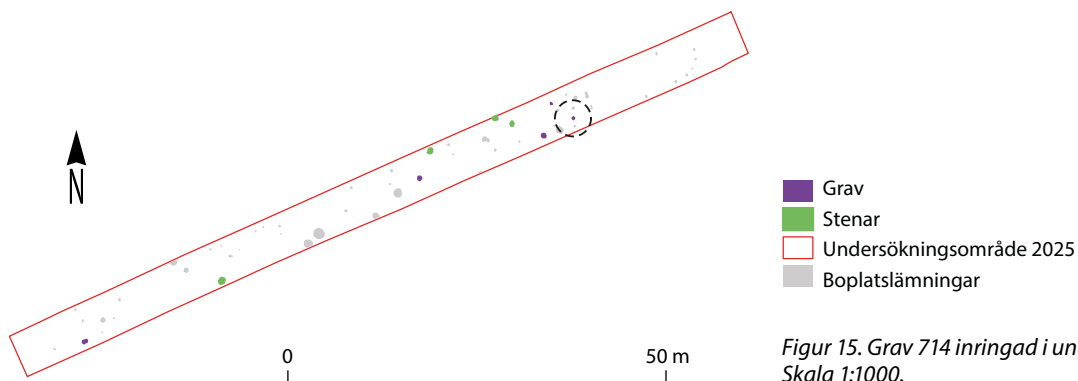
Typ:	Brandgrop
Fyllning:	Mörkbrun sotig humös sand och brända ben
Storlek:	Längd: 0,3, Bredd: 0,3, Djup: 0,1 meter
Fynd:	Brända ben.
Fyndnummer:	VM300150:10, Brända ben
Vikt:	0,11 gram
Antal fragment:	3
Identifierade arter:	Animal? Benmaterialet består av mycket anonyma små fragment som ej säkert kunnat identifieras till art, men sannolikt kommer de från däggdjur. Benen påminner inte om mänskligt material och inte heller om fisk eller fågel.
Ålder:	-
Datering:	-

Figur 14. Grav 643 inringad i undersökningsområdet. Skala 1:1000.

GRAV 714

Typ:	Brandgrop
Fyllning:	Mörkbrun sotig humös sand och brända ben
Storlek:	Längd: 0,52, Bredd: 0,28, Djup: 0,12 meter
Fynd:	Brända ben.
Fyndnummer:	VM300150:9, Brända ben
Vikt:	0,38 gram
Antal fragment:	2
Identifierade arter:	Homo, oidentifierat
Ålder:	Vuxen
Datering:	-

Figur 15. Grav 714 inringad i undersökningsområdet. Skala 1:1000.

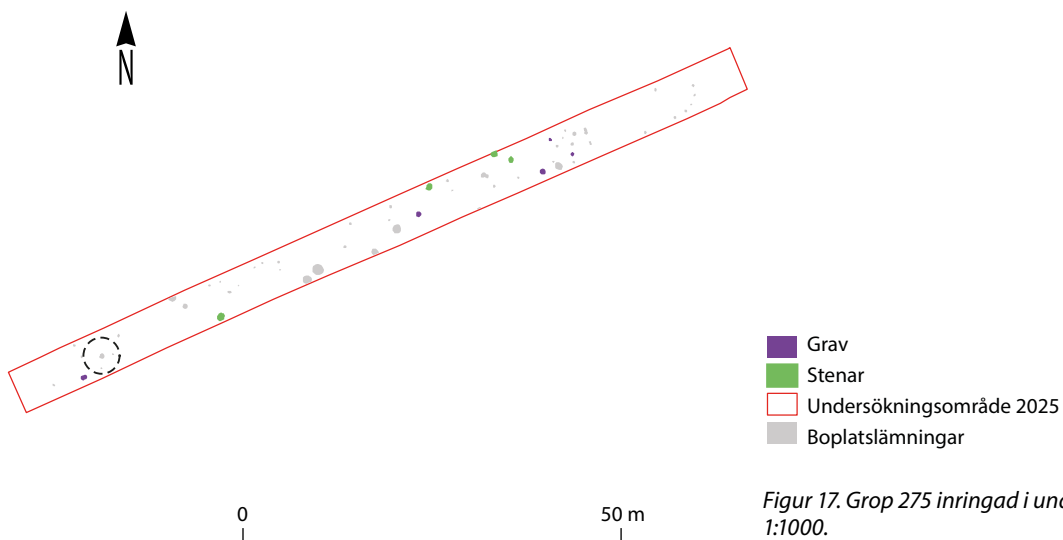
Anläggning som inte tolkades som grav när den undersöktes men som innehåller ett fragment mänskliga brända ben:

GROP 275

Typ:	Grop
Fyllning:	Gråbrun siltig sand och obränd lera. Enstaka skärvig sten. Innehålls- och utseendemässigt skiljer sig anläggningen från övriga gravar, varför den inte tolkades som möjlig grav då den undersöktes, utan som boplatzgrop.
Storlek:	Längd: 0,6, Bredd: 0,6, Djup: 0,24 meter
Fynd:	Brända ben.
Fyndnummer:	VM300150:13, Brända ben
Vikt:	0,43 gram
Antal fragment:	1
Identifierade arter:	Homo?
Ålder:	-
Datering:	-

Figur 16. Grop 275, profil mot Ö. Fotonr: 2025-25-6. Foto: Stina Tegnhed.

Figur 17. Grop 275 inringad i undersökningsområdet. Skala 1:1000.

Gravfynd

Två fynd som gjordes som lösfynd i den ovanliggande matjorden men med trolig koppling till gravarna utgjordes av en röd glaspärkla (fynd 5, se omslagsfoto) och en liten del av ett cu-leg (fynd 6). Den röda pärlan hittades 0,85 meter öster om grop 275 med ett fragment av mänskligt ben och ungefär 4,5 meter NO om grav 200. Pärlan är tillverkad av ogenomskinlig röd glasmassa som lindats i smält form runt en stång.

Cu-legeringen hittades ungefär 12 meter öster om gravarna 643 och 714, se figur 8. I grav 216 påträffades

järnnitar (fynd 3) tillsammans med tre förhistoriska keramikskärvor (fynd 15).

Innan avbaningen startade metalldetekterade Jonas Paulsson matjorden inom ett 3 500 m² stort område (undersökningsområde 2). Undersökningsområde 1 som sedan banades av låg inom detta stora område och det har sin vidare utbredning norr om den öppnade ytan. Undersökningsområde 2 detekterades för att dumpmassor skulle kunna få placeras där. Inga metallfynd påträffades vid detekteringen av den 3 500 m² stora området.

Figur 18. Fynden från gravfältet: Fynd 3 Järnnit, skala 2:1, fynd 5 glaspärkla, skala 4:1, fynd 6 cu-legering, skala 4:1 och fynd 15 keramikskärva, skala 2:1. Fotonr: 2025-25-19. Foto: Anders Andersson.

Analys

Inom undersökningen insamlades material till osteologisk analys, makrofossilanalys, vedartsanalys och ¹⁴C-datering. Analysrapporterna finns samlade som bilagor till rapporten. Den osteologiska analysen av brända ben från sju anläggningar genomfördes av osteolog Astrid Lennblad, Lödöse museum (bilaga 4).

Makrofossilanalys av fyra jordprover insamlade i två stolphål och två gropar utfördes av arkeobotaniker Jens Heimdahl, Arkeologerna (bilaga 5). Groparnas förkolnade material kan kopplas till spår efter matlagning medan stolphålens innehåll utgjordes av spår efter byggnadsmaterial. Grop 507s förkolnade material utgjordes till viss del av matavfall i form av skalkorn och björnbär. En betydande del består också av förkolnade rotträdar och stambaser som i detta sammanhang kan tolkas som spår efter torvor som använts för att täcka över en grop som använts för matlagning. Heimdahl skriver vidare att det finns goda skäl att tolka gropen som spåren av en matlagningsskonstruktion, möjligen en övertäckt hårdgrop. Grop 275, där ett fragment bränt ben av människa påträffades, innehåll dominerades av ljungris som förekom till-

sammans med brända rotträdar och basstamdelar. Bland växtmaterialet påträffades också enbär och åkerogräset pilört.

Jordproverna insamlade i stolphålen 538 och 700 innehöll rikliga mängder med förkolnat ljungris. Heimdahl föreslår att ljungris kan ha använts som byggnadsmaterial i en flätverkskonstruktion. I fyllningen till stolphål 700 påträffades matavfall i form av ett hårt bränt sädeskorn som inte kunde identifieras närmare. Även det typiska åkerogräset pilört hittades.

Vedartsanalysen av fyra träkolsprover utfördes av vedartsanalytiker Amina Hilbert, Vedart (bilaga 6). Under analysen vedartsidentifierades trä av al (*Alnus* spp.) och ek (*Quercus* spp.). Träkolsfragmenten insamlade i stolphålen 538 och 700 PK935.538 var av ek. Ur kokgrop 325 hade 20 förkolnade träbitar plockats ut, samtliga var av al.

18 kolbitar insamlades ur grav 216. Av dessa var samtliga grenar av al som var kraftigt påverkade av röta innan eldning. Dessa tolkas som att ha legat på marken ett tag innan de eldades med.

Anläggning	Kolprov/Vedartsanalys /Fynd nr.	Jordprov/Makrofossilanalys /Fynd nr.	¹⁴ C-datering.
Grav 200	VM300150:1 Bränt ben, Homo		Ua-91411. 1 540 ± 30. 16 441–581 AD. 26. 434–597. Folkvandringstid/Vendeltid.
Grav 216	PK 200021.216 / Al, <i>Alnus</i> sp Utplockad al har sparats som- VM300150:21		Ua-91412. 1236 ± 28 BP. 16 705–870 AD, 26 682–881 AD. Vendeltid/Vikingatid.
Grop 275		PM 991.275 / ljungris, enbär, pilört, Utplockat ljungris har sparats som VM300150:18	
Kokgrop 325	PK936.325 / Al, <i>Alnus</i> sp		Ua-91409. 1286 ± 29 BP. 16 675–773 AD. 26. 661–797 AD. Vendeltid/Vikingatid.
Grop 507		PM 941.507 / skalkorn och björnbär. Utplockat skalkorn har sparats som VM300150:16	
Stolphål 538	PK935.538 / Ek, <i>Quercus</i> Ut- plockat ek har sparats som VM300150:20	PM 942.538 / ljungris. Utplockat ljungris har sparats som VM300150:17	
Stolphål 700	PK930.700 / Ek, <i>Quercus</i> Utplockat ek har sparats som VM300150:19	PM 990.700 / sädeskorn ospecificerat, ljungris, pilört	Ua-91410. 2288 ± 29 BP. 16 396–234 BC. 26. 402–208 BC. Förromersk järnålder.

Tabell 2. Analyserade anläggningar och analysresultat från undersökning år 2025 av L2023:841.

Datering

Fyra ¹⁴C-dateringar har utförts av Karl Håkansson och Daniel Primetzhofer vid Ångströmlaboratoriet,

Uppsala (Bilaga 7). Dateringarna redovisas nedan i tabell 3 tillsammans med dateringarna från förundersökningen 2023.

Kontext	Provnr	Material	Labnr	BP	Sigma 1	Sigma 2
Stolphål 700	PM990.700	Ljung kvistfragment	Ua-91410	2288 ± 29 BP	396–360 BC (54.0%) 272–263 BC (8.1%) 240–234 BC (6.0%)	402–351 BC (59.9%) 287–227 BC (33.2%) 219–208 BC (2.2%)
Härd 1351 FU 2023	1PK1630	björk (<i>Betula</i> spp)	Beta - 678678	2230 +/- 30 BP	293–209 BC (57.3%) 367–351 BC (10.9%)	323–200 BC (72.8%) 387–341 BC (22.6%)
Grav 200	VM300150:1	Bränt ben, Homo	Ua-91411	1 540 ± 30	441–450 AD (6.4%) 456–459 AD (2.2%) 479–495 AD (12.2%) 535–581 AD (46.7%)	434–467 AD (16.6%) 474–521 AD (22.4%) 525–597 AD (56.3%)
Kokgrop 325	PK936.325	Al, <i>Alnus</i> sp	Ua-91409	1286 ± 29 BP	675–705 AD (30.3%) 727–729 AD (2.5%) 737–753 AD (16.2%) 757–773 AD (16.8%)	661–774 AD (94.1%) 792–797 AD (1.0%)
Grav 211 FU2023	1PK229	björk (<i>Betula</i> spp)	Beta - 678677	1200 +/- 30 BP	820–880 AD (51.4%) 774–791 AD (10.5%) 802–810 AD (6.2%)	770–894 AD (88.3%) 706–736 AD (4.9%) 928–944 AD (2.1%)
Grav 865 FU 2023	1PM1629	Rottrådar och basstamdelar	Beta - 678679	1200 +/- 30 BP	820–880 AD (51.4%) 774–791 AD (10.5%) 802–810 AD (6.2%)	770–894 AD (88.3%) 706–736 AD (4.9%) 928–944 AD (2.1%)
Grav 216	VM300150:2	Bränt ben, Homo	Ua-91412	1236 ± 28 BP	705–739 AD (25.5%) 773–775 (2.1%) 788–828 AD (33.7%) 858–870 AD (6.8%)	682–743 AD (34.4%) 760–765 AD (1.5%) 772–775 AD (2.3%) 782–881 AD (56.9%)

Tabell 3. ¹⁴C-dateringar från undersökning 2025 och förundersökning 2023 av L2023:841. Uppställda med äldst datering överst till yngst nederst. Kalibrerade värden med högst sannolikhetsgrad markerade med fetstil.

GRAVFÄLTET L2023:841 MED GRAVAR FRÅN FOLKVANDRINGSTID, VENDELTID OCH VIKINGATID

– En diskussion om gravfältets kronologi, gravskick och brukande

Gravarna i fornlämning L2023:841 ligger idag i åkermark i ett område som speciellt under den senaste tiden har bebyggts allt mer. I norr och väst breder industrimark ut sig och söderut villabebyggelse. Hur gravfältet ursprungligen har sett ut och tagit sig uttryck i landskapet och vilken utbredning det en gång har haft, är svårt att med säkerhet bedöma. Högst troligen har gravfältet även brett ut sig på höjden söder om, som nu är bebyggd av husen längs Vinbovägen. När gravfältet en gång i tiden anlades var det i ett öppet hedlandskap och gravarna kan mycket väl ha markerats med resta stenar och stenformationer som exempelvis vid Sannagårdsgravfältet, som är ett samtida gravfält med L2023:841.

Gravfältet innehåller gravar från yngre järnålder, datering av brända ben och fyndmaterialet pekar på övergången mellan vendel-/vikingatid och vikingatid (600–800-talen AD), men en grav har daterats till folkvandringstid/vendeltid (434–597 AD). Endast en mindre del av gravfältet har frilagts och undersökts vid förundersökningen 2023 (då ungefär 1000 m² alv frilades) och slutundersökningen 2025 (då 632 m² alv frilades). Gravarna med äldre datering, till folkvandringstid och övergången mellan vendel-/vikingatid ligger i norra delen av de undersökta delarna av gravfältet medan gravarna med datering till vikingatid (och då främst 800-talet AD) ligger i de centrala delarna och vidare söderut.

Var människorna som gravsattes på gravfältet och de som anlade gravarna bodde i landskapet är höljt i dunkel. Vinbergs socken är rik på registrerade fornlämningar som vittnar om en lång historia ända från mesolitikum fram till historisk tid, det vill säga 8000 BC – 1850 AD. Sett till registrerade lämningar utgör perioderna yngre bronsålder och äldre järnålder de bäst representerade tidsperioderna, med flera boplatser i närområdet. Men ser vi till tidsperioden yngre järnålder då gravarna anläggs så finns det betydligt färre spår. Om vi höjer blicken ser vi att centralplatser

från yngre järnålder har påträffats vid Stafsinge som ligger omkring tre kilometer sydväst om undersökningsområdet (Nicklasson 2001). En annan centralplats under yngre järnålder var den i Slöinge som ligger omkring 13 kilometer sydöst om undersökningsområdet (Lundqvist 2000). Gravfältet ligger ungefär 500 meter väster om Vinån och både grav- och boplatser i landskapet bör ses som att utgöra en del i den viktiga ån Ätrands dalgång.

Gravläggningstraditioner och gravskick

Gravarna som har undersökts inom gravfält Vinberg L2023:841 utgjordes främst av mindre nedgrävningar fyllda med brända ben, sot och kol. Ibland har det även funnits rester efter behållare som exempelvis keramikkräsl och i något fall små rester av hartstättningsring och järnnitar som båda indikerar kärl av organiskt material, men gravarna förekommer även som ”brandflak” där tunna lager med kol, sot och brända ben och fragment av gravgåvor ligger spridda inom lite större ytor (cirka 1,5–2 m).

Vid den arkeologiska förundersökningen undersöktes 13 gravar vilka grävdes ut till 100 % och i ytterligare två gravar grävdes en kvadrant ut. Inom det söndergrävda partiet vid jordvärmeanläggningen tillvaratogs brända ben som låg ytligt och en glaspärla. I sex av 21 undersökta gravar har det påträffats enstaka keramikkräslor (från en styck till sex stycken kräslor). En grav innehöll bottenhalvan av en urna i keramik. I fyra av gravarna fanns rester efter järnnitar med kvadratiske nithuvuden. Två av gravarna har innehållit fragment av dekorerade kammar i ben. Mönstren har utgjorts av punkt-cirkeldekor. Brandgroparna varierade i storlek från 0,3 meter i diameter till 0,9 meter. Merparten mätte mellan 0,3–0,5 meter i diameter och djupen varierade från 0,02 meter till 0,28 meter, och där merparten var runt 0,1 meter djupa.

Inom gravfältet finns problematiken med yttre påverkan som resulterat i delvist sönderplöjda gravar och en nedgrävd jordvärmeanläggning vilket inverkar på vad som fanns bevarat i gravarna. Vid förundersökningen var fem gravar tomma på fynd förutom brända människoben. Vid slutundersökningen var två av gravarna fyndtomma. Det var också de två mer tveksamma gravarna som inte innehöll människoben. De fyndtomma gravarna låg spridda över undersökningsschakten och undersökningsområdet och det går inte att se att de ligger samlade inom en viss del av gravfältet. Problematiken med sönderplöjda gravar gör att det är svårt att dra några säkra slutsatser kring vad bristen på fynd i nedgrävningarna beror på, om gravarna har varit fyndtomma vid anläggandet eller om fynden spridits med hjälp av plogen. Flera av metallfynden som högst troligen en gång lades ned i gravarna tillsammans med den kremerade har påträffats i den ovanliggande matjorden. Metallfynden i matjorden vittnar om gravar med högre status. Vid metalldetekteringen under förundersökningen påträffades två fragment av ett likarmat vikingatida spänne med djurornamentik, som låg med ungefär 3,5 meters avstånd från varandra i matjorden. Den ena delen utgörs av mittpartiet av spännet med en längd på 25 mm och bredd 23 mm och är cirka 2 mm tjockt. Den andra delen utgör den ena armen av spännet och är 40 mm långt och 10 mm brett. Det är utifrån de två små fragmenten svårt att bedöma spännets ursprungliga storlek, men det borde tillhöra de större exemplaren av likarmade spännen, >10 cm från yngre järnålder. I arkeologen Johan Callmers genomgång av fynd av vikingatida likarmade spännen i Uppåkra och deras motsvarigheter ifrån Mälardalen beskrivs bland annat "Fittjagruppen" vilken flera av de likarmade spännena i Uppåkra tillhör. Samtliga typer i Fittjaserien har droppformade armar och ett runt eller rundovalt mittstycke. De dateras till 800-talet AD. Dekoren på de två fragmenten i Vinberg påminner om Fittjagruppens likarmade spännen, men det finns ingen helt överensstämmande likhet mellan Vinbergsfragmenten och de som avbildas i Calmers artikel (Calmer 1999).

I matjorden påträffades även en del av en arm-/halsring, en del av ett dräktspänne med spår av gjuten dekor och ett fragment av ett brandskadat spänne med gjuten dekor i formen av ett band med streck i (Tegnstedt 2024a). De flesta av metallfynden som visar på högre social status påträffades i södra delen av forn lämningen upp mot höjden vid Vinbovägen.

Representation av djurben i gravarna

Vid förundersökningen påträffades djurben i fem av de 15 undersökta gravarna och vid slutundersökningen i två av de sex gravarna. Djurslagen bestod av ben från hund eller varg, fågel och däggdjur ospecificerat. Benen från hund eller varg skulle kunna komma från fastsittande klor/tass på en pläd eller som enbart en tass som kan ha fungerat som amulett/smycke. I två gravar påträffades en sådan klo/amulett.

Lämningar som kan vittna om återbruk av platsen vid hågkomster?

En av frågeställningarna inför undersökningen var att undersöka om det inom undersökningsområdet kunde finnas anläggningar som kunde vittna om återbruk av platsen vid hågkomster.

En av anläggningarna som undersöktes var en kokgrop (325) som innehöll rikligt med skörbrända stenar i storleken 0,1–0,2 meter och träkol. Den var belägen 15 meter öster om graven (200) med folkvandrings/vendeltida datering (525–597 AD). Kokgropen daterades till övergången mellan vendel- och vikingatid (661–774 AD). Möjligen kan kokgropen tolkas utgöra en anläggning som använts vid matlagning under ceremoni kopplad till hågkomst av de döda på gravfältet. Ungefär 32 meter öster om kokgropen fanns en grav (216) som även den daterades till övergången mellan vendel- och vikingatid (682–881 AD), men med något senare tidsspann än kokgropen.

De äldre boplatslämningarna

Fornlämningen innehöll förutom gravarna spår efter äldre brukande av platsen under förromersk järnålder. De äldre spåren utgjordes av boplatslämningar som stolphål, gropar, härdar och kokgropar vilka låg spridda över undersökningsområdet. En av frågorna inför slutundersökningen var om dessa lämningar skulle kopplas till ett tidigare brukande av platsen som boplat eller om några av dem kunde vara rester efter markeringsstolpar och eldstäder som använts vid begravingar. En av härdarna har daterats till förromersk järnålder och de övriga härdarna som påträffades vid slutundersökningen uppvisar liknande storlek och uppbyggnad och härrör troligen från samma tidsperiod. Ett av stolphålen daterades till förromersk

järnålder och stolphålen liknade varandra i fyllning och utseende. Inget av dem tolkades som möjligt stenvtryck. Lejonparten av stolphålen uppvisade ganska rejäla dimensioner och mätte mellan 0,25–0,4 meter i diameter, med djup på mellan 0,05–0,4 meter. Tre av stolphålen var stenskodda och låg på rad i östvästlig riktning och skulle kunna utgöra rester efter takbärande stolpar i ett långhus.

Ovanliga folkvandringstida gravar i Halland

Kända folkvandringstida gravar är inte vanligt förekommande i Halland. De tidigare kända gravarna i Halland har påträffats i Fjärås RAÄ 25/26, och Tvååker RAÄ201 (Häggström 2022:119 gravkatalog). I Tvååker 201 påträffades sex rektangulära och i ytan kistformade nedgrävningar av olika storlekar. Skeletten var sedan länge förmultnade och kunde endast anas som tunna mörka lager i botten av nedgrävningarna. I anslutning till gravarna påträffades konstruktionsdetaljer, såsom runda stenar som placerats likt en kantkedja, i ett fall fanns en rektangulär stenpackning av likartade stenar som placerats på nedgrävningen och i ett fall återfanns en gravklotsliknande sten centralt placerad på nedgrävningen. De naturvetenskapliga analyserna angav folkvandringstid (Nordin 2008:7ff). Fornlämning Fjärås RAÄ 25 är ett gravfält med en underliggande boplat och ett ensamliggande röse, Fjärås RAÄ 26. Boplatslämningarna härrör från yngre bronsålder och röset dateras till samma tid. Gravfältet anlades under förromersk järnålder med stensättningar, flatmarksgravar, urnegravar, brandgropar och brandlager. Graven A1, en oregelbunden stensättning med underliggande stenläggning av flata hällar, cirka 9x9 meter och 0,6 meter hög, anlades under bronsålder/förromersk järnålder och har sedan använts för flera sekundärbegravningar med brända ben, varav åtminstone en är från folkvandringstid (Jonsäter 1979:25ff).

Jämförelse med Sannagårdsgravfältet

Längre norrut i Vinbergs socken ligger det välkända Sannagårdsgravfältet L1996:343/Vinberg RAÄ 30, vilket är ett stort gravfält från yngre järnålder som undersöktes i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Sannagård ligger placerat 2,6 km fågelvägen nordnordost om L2023:841.

Fornlämningen undersöktes år 1989 inför riksväg 154s ombyggnation och förundersöktes 1991 då större delen av åkermarken inom Sannagård skulle byggas om till golfbana. Undersökningsområdet var vid 1989 års utgrävning cirka 21 000 m². Sammantaget har minst 146 begravningar genomförts under i huvudsak två åtskilda tidsperioder. Under romersk järnålder används sluttningen som en gårds begravningsplats. Den äldsta graven anläggs under 100-talet AD och invid denna grav begravs sedan ett fåtal individer under 200- och 300-talen AD. Under vendel- och vikingatid utvecklas gravfältet att omfatta många gravar och flera monument. Av gravarna definieras 103 stycken som brandlager. Övriga kategorier är uneblandgropar (4), urnegropar (8), brandgropar (9), bengropar (6), benlager (2) och skelettgrav (1). Monumenten som finns i gravfältet utgörs av högar, stensättningar, resta stenar, domarringar, flatmarksgravar, skeppsformiga stenkretsar och klumpstensgravar (Artelius 2000: 94ff).

Det fanns även äldre gravar i och kring järnåldersgravplatsen. Gravfältet flankerades av monumentala högar från bronsåldern. Bland brandlagren från vendel- och vikingatid fanns gårdsgravplatsen från romersk järnålder, som under 300-talet bestod av en gravhög som var omgiven av ett 15-tal flatmarksgravar och två små gravhögar (Artelius 2000, Artelius & Arcini 1996). Mitt bland gravarna påträffades en av stridsyxkulturens flatmarksgravar (från cirka 2300 BC) (Artelius & Torsberg 1990:33ff).

En välvägd jämförelse mellan de båda gravfälten är svår att genomföra då det är så stor diskrepans på både storlek på ytor som öppnats upp av gravfälten och antal gravar som undersökts. Men för att kunna infoga L2023:841 i ett kulturhistoriskt sammanhang är en jämförelse mellan de båda gravfälten relevant. Det finns både likheter och skillnader mellan de två gravfälten. Börjar vi med likheterna så har båda liknande geografiska förutsättningar då båda ligger i Ätradalens på en svag förhöjning väster om Vinån. I Sannagård är avståndet till Vinån cirka 300–400 meter och Vinbergs gravfältet L2023:843 är avståndet cirka 500 meter. Andra likheter är brukningstiden med gravar som har anlagts under perioden vendel- och vikingatid. Men i Sannagård finns ett äldre romerskt tidsskikt med gravar, som saknas i Vinberg L2023:841. I Sannagård uppvisar de yngre gravarna det minsta antalet konstruktionsdetaljer. Nästan uteslutande runda brandlager eller runda brandgropar utan omgivande

stenkrets eller annan markering (Artelius & Arcini 1996:18f). Fynden i de båda gravfälten uppvisar samstämmighet, bland annat fynden av pärlor av blått glas, kamfragment, nitar och keramik. Båda gravfälten innehåller främst gravar efter vuxna. I Vinberg L2023:841 har de gravar som kunnat åldersbestämmas bedömts till Adultus (18–44 år) fem stycken och Maturus (35–64 år) fyra stycken och en Senilis. Inga barn har identifierats. I Sannagård har främst vuxna gravlagts, men det finns även gravar tillhörande barn och tonåringar. I Sannagård har de individer som kunnat könsbedömas bedömts som 9 män och 10 kvinnor (Häggström 2022: 134f), medan könsbedömning inte har varit möjlig på de gravlagda i Vinberg L2023:841. I Sannagård förekommer djurben i 55,2% av anläggningarna. Djur som finns representerade i gravarna i Sannagård är hund, får/get, svin, häst, nöt och björn. I Sannagård dominerar hund, medan häst är näst vanligast. I Vinbergsgravfältet påträffades ben av djur i fem av de 21 undersökta gravarna, dvs i 23,8% och utgörs av brända ben från hund eller varg, fågel och däggdjur ospecificerat. Benen från hund eller varg skulle kunna komma från fastsittande klor/tass på en pläd eller som enbart en tass som kan ha fungerat som amulett/smycke.

Ser vi till skillnaderna mellan de två gravfälten finns fler tidsskikt med äldre gravar i Sannagård, som exempelvis stridsyxegraven från senneolitikum (2300 BC) och gravar från äldre och yngre romersk järnålder (år 0–400 AD). I Vinberg L2023:841 påträffades en grav från folkvandringens-/vendeltid, vilket är mindre vanligt i halländska gravfältssammanhang. Inga folkvandringstida gravar påträffades vid undersökningarna i Sannagård.

I Sannagård har brandlagren ofta inringats av en konstruktion av mindre stenar. Invid många brandlagergömmor fanns tydliga avtryck av större nedgrävda stenar som ingått i gravkonstruktionerna. Tydliga avtryck av större nedgrävda stenar saknas inom L2023:841. Fyra markfasta stenar påträffades i undersökningsområdet, men de ligger spridda över området och inte i direkt anslutning till någon av gravarna. Inga gravmarkeringar ovan mark finns idag bevarade, men det är mycket troligt att de kan ha funnits, men tagits bort då marken började odlas. Större stenar är ihopsamlade i den trädbevuxna allmanningen precis söder om gravarna.

Avslutningsvis

Delar av gravfältet har undersökts, men merparten av gravarna finns ännu kvar i åkermarken. Det är endast inom den nordligaste delen av gravfältet som faller inom det 632 m² stora undersökningsområdet där fornlämningen undersökts och tagits bort. Gravfältets utbredning i norr och söder är i dagsläget okänt för oss. De återstående gravarna är mycket utsatta och genom sitt ytliga läge löper de hög risk att plöjas sönder vid brukandet av åkermarken.

I sydöstra delen av gravfältet finns en jordvärmeanläggning nedgrävd rakt genom gravarna. Mellan jordvärmeslingorna kan gravar finnas bevarade. Matjorden konstaterades vara ganska tunn i södra delen av gravfältet och mätte bitvis endast cirka 0,3 meter. Plogspår som skar ner i gravarna och boplatsslämningarna syntes speciellt i det södra förundersökningsschaktet och visar på att gravarna idag far mycket illa av markens användning som åkermark.

REFERENSER

- Artelius, Tore. 1994. *Långhus och keramikugn – boplatsslämningar från bronsålder och förromersk järnålder vid Blackeberg*. Arkeologiska resultat UV väst 1994:2
- Artelius, Tore. 2000. *Bortglömda föreställningar. Begravningsritual och begravningsplats i halländsk yngre järnålder*. Riksantikvarieämbetet Arkeologiska undersökningar Skrifter 36. Gotarc. Series B. Gothenburg Archaeological Theses 15. Göteborg.
- Artelius, Tore & Arcini, Caroline. 1996. *Sannagård – ett bosättningsområde och gravplats i halländsk brons- och järnålder*. Arkeologiska delundersökningar av fornlämning 30 och 97, Sannagård 1:19 och 3:1, Vinbergs socken, Falkenbergs kommun, Halland.
- Artelius, Tore & Thorsberg, Kalle. 1990. Stridsyxegraven vid Sannagård en sällsynt fornlämning i Halland. *Populär arkeologi* 1990:1
- Aulin Häggström, Anna. 2004. *Tidigmedeltida grop-hus i Blackeberg*. UV Väst Daff 2004:1

- Aulin Häggström, Anna & Kalmar, Gabriella. 2003. *En boplat vid Falkenbergsmotet*. UV Väst Daff 2003:2
- Callmer, Johan. 1999. Vikingatidens likarmade spännen. Artikel i: *Fynden i Centrum. Keramik, glas och metall från Uppåkra, Uppåkrastudier 2* Red: Birgitta Hårdh, Acta Archaeologica Lundensia Series in 8°, No. 30. Lund
- Carlie, Lennart. 2004. Interaktion i ett gränsområde – äldre kommunikationsstråk utmed Ätran. I: Carlie et al *Hållplatser i det förgångna. Landskap i förändring del 6*. Riksantikvarieämbetet, Hallands läns museer Landsantikvarien
- Hed Jakobsson, Anna. 2013. *Arkeologisk utredning vid Tröinge-Vinberg*. Tröinge 6:4, Vinberg 3:1, Vinbergs socken, Falkenbergs kommun, Hallands län, Särskild arkeologisk utredning. Rapport från Arkeologikonsult 2013:2743.
- Häggström, Leif. 2022. *Gravar, ritualer och människor i Halländsk förhistoria. Utskrift 19*, Stiftelsen Hallands läns museer skriftserie, Kulturmiljö Halland. Halmstad
- Johansson, Nils., Streiffert, Jörgen, Wranning, Per. (Red.). 2002. *Landskap i förändring, Volym 4*. Teknisk rapport från de arkeologiska undersökningarna av RAÄ 127:1–2 och fastigheten Tröinge 4:9, Vinbergs socken. Riksantikvarieämbetet, Landsantikvarien.
- Jonsäter, Mats 1979. *Fornlämning 25 och 26, gravfält med underliggande boplat och ensamliggande röse. Äldre bronsålder-folkvandringstid*. Hjälms 3:1, 4:1, 5:1, Fjärås sn, Halland. Arkeologisk undersökning 1973–74. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer Rapport Uppdrag-sverksamheten 1979:8. Stockholm
- Lindeberg, Marta. 2016. *Förhistoria i Vinberg – Boplatlämningar från stenålder till vikingatid inom Vinberg 1:3*, Vinbergs socken, Falkenbergs kommun, Hallands län. Arkeologisk förundersökning. Rapporter från arkeologikonsult 2016:2961
- Lundqvist, Lars, 2000. *Slöinge 1992–1996: undersökningar av en boplat från yngre järnålder*. Göteborg
- Nicklasson, Påvel. 2001. *Strävsamma bönder och sturska stormän. Stafsinge och Halland från bronsålder till medeltid*. Acta Archaeologica Lundensia series. No 35. Stockholm
- Nordin, Petra. 2008. *Folkvandringstida gravar på Kyrkerörsäng*. Halland, Tvååkers socken, Tvååker Ås 2:8, Tvååker RAÄ 200 och 201. UV Väst rapport 2008:11, Arkeologisk undersökning. Möln-dal
- Norrgren, Hampus, med bidrag av Stefan Gustafsson, 2024. *Kultplats, kulthus och boplatser i Falkenberg*. Arkeologisk undersökning inom fornlämning L1996:7549, fastighet Vinberg 1:3, Vinberg socken, Falkenberg kommun, Hallands län. Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3567. Upplands Väsby.
- Sundin, Lena. 2015. *Alla tiders förhistoria*. Arkeologisk förundersökning Vinberg, Falkenberg, Halland. Rapporter från Arkeologikonsult 2015:2790.
- Tegnhed, Stina. 2024a. *Vikingatida gravfält och förromerska boplatlämningar vid Vinbergs kyrkby*. Arkeologisk förundersökning 2023. Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs sn, Vinberg 2:81, L2023:841. Rapport Kulturmiljö Halland 2024:11
- Tegnhed, Stina. 2024b. *Det romerska grophuset i Vinbergs kyrkby*. Arkeologisk förundersökning 2023. Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken, Vinberg 2:81 L2023:840. Rapport Kulturmiljö Halland 2024:6
- Tegnhed, Stina. 2024c. *Boplatlämning vid Vinbergs hed*, Arkeologisk förundersökning 2023, Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken, Vinberg 2:100, L2023:839. Rapport Kulturmiljö Halland 2024:1, Arkivrapport
- Tegnhed, Stina. 2024d. *Boplatlämningar från mellersta bronsålder och förromersk järnålder väster om Vinån*. Arkeologisk förundersökning 2023, Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken, Jonstorp 7:1, L2023:843. Rapport Kulturmiljö Halland 2024:8
- Tegnhed, Stina i manus *Hus på hus i Vinberg*, Arkeologisk undersökning 2025, Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken, Vinberg 2:100, L2023:839

Ängeby, Gisela, Streiffert, Jörgen & Munkenberg, Betty Ann, 2019. *Långhus, rundhus och grop-hus förhistoriska boplatser i Vinberg*, Rapport 2019:31, Arkeologisk undersökning, Hallands län, Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken, Tröinge 6:4, Vinberg 151 och 124. Arkeologerna SHM

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431–6884–2023
Eget diarienummer:	2024–30
Uppdragsgivare:	Vivab
Utförandetid:	15–23 april 2025
Personal:	Arkeologer: Mats Nilsson, Stina Tegnhed (projektledare), Metalldetekterare: Jonas Paulsson, Schulz Paulsson Arkeologi AB, Grävmaskinist: Hans Johansson, Hule Maskintjänst
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken, Vinberg 2:81, L2023:841. Koordinater N: 6312581, E: 350458 (koordinater i sydvästra hörnet)
Undersökt:	105 löpmeter, 632 m ²
Dokumentation:	Schakt, anläggningar, fynd och prover mättes in med GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasisprojektet <i>Vinberg202430S</i> . Sektioner och planer dokumenterades på millimeterpapper. Ritningar har nummer HMAK4603 och digitala fotografier har fotonummer 2025–25:1–20
	Fynden förvaras på Hallands kulturhistoriska museum och allt övrigt material är arkiverat i Kulturmiljö Hallands arkiv
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden har preliminärt tilldelats VM accessionsnummer: 300 150:1–21
Prover:	Sparade prover (fynd 16–21) är registrerade i fyndtabellen. Övriga prover är kastade
Datering:	Förromersk järnålder, folkvandringstid, vendeltid, vikingatid

BILAGOR

Bilaga 1 Anläggningslista

Landskap: Halland
 Socken: Vinberg sn
 Fastighet: Vinberg 2:81
 Fornlämningsnr: L2023:841
 Undersökningsår: 2025

Intrasisld	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel %	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N	E
200	Brandgrav	X	100	0,7	0,5	0,15	Brända ben, sotig sand			X		2	Ligger i nedre delen av matjorden	6312586,378	350466,285
201	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,23	Mörkbrun-grå humös sand					2		6312585,385	350462,307
216	Brandgrav	X	100	0,55	0,5	0,1	Brända ben, sotig sand		X	X		2	Järnnitar, föremål, nederst i matjorden	6312607,967	350510,573
242	Stolphål	X	0	0,25	0,25	0,12	Mörkbrun-grå humös sand					2	Skärvig sten	6312590,602	350465,034
253	Stolphål	X	50	0,4	0,34	0,12	Mörkbrun-grå humös sand					2		6312589,138	350466,019
265	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,07	Mörkbrun humös sand					2		6312587,582	350468,623
275	Grop	X	50	0,6	0,6	0,24	Gråbrun siltig sand obränd lera	Enstaka skärvig sten				2	Kluttar av grå lera i hela anläggningen	6312589,222	350468,69
290	Stolphål	X	50	0,29	0,29	0,2	Gråbrun humös sand	Stenar i botten			X	2	Skör, skärvig sten i botten	6312589,457	350470,144
299	Stolphål	X	50	0,4	0,35	0,17	Mörkgrå-brun humös sand	Stenar			X	2		6312591,892	350470,882

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel %	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N	E
312	Härd	X	50	0,8	0,6	0,12	Sotig sand, kol, skörbränd sten		X	X		1		6312596,761	350478,051
325	Kokgrop	X	50	0,7	0,6	0,24	Sotig humös sand, skörbränd sten		X	X		1	Rikligt med kol, sten i storlek 0,1-0,2	6312595,794	350479,689
339	Stolphål	X	50	0,31	0,31	0,12	Mörkbrun humös sand					1		6312598,536	350482,906
350	Stolphål	X	50	0,23	0,23	0,42	Mörkbrun humös sand					1		6312599,031	350484,321
359	Stolphål	X	50	0,5	0,32	0,16	Mörkbrun humös sand					1		6312597,687	350485,555
373	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,16	Mörkbrun humös sand					1		6312598,527	350486,746
382	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,12	Mörkbrun humös sand					1		6312600,939	350488,878
393	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,11	Mörkbrun humös sand					1		6312601,504	350489,924
405	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,1	Mörkbrun humös sand					1		6312601,629	350492,046
418	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,05	Mörkbrun humös sand					1	Grund, otydlig anläggning	6312600,61	350492,245
428	Kokgrop	X	50	1	0,8	0,4	Sotig sand, skörbränd sten		X	X		1	Rikligt kol och sten, 01-02 meter	6312599,331	350495,813
445	Härd	X	50	1,4	1,4	0,16	Mörkbrun humös sand	Svart sot träkol skärvig sten	X	X		2	Daterats vid FU till FRJÄ	6312600,642	350497,263
467	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,31	Mörkbrun-grå humös sand					2	Lite flammig nedtill	6312603,662	350500,833
480	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,14	Mörkgrå-brun humös sand				X	2	Rikligt med stenar, 0,1-0,15 meter	6312606,699	350501,541
493	Grop	X	50	0,9	0,7	0,45	Mörkbrun humös sand					1	V-delen grävd vid FU. Avfallsgrop	6312603,025	350504,77
507	Grop	X	50	0,82	0,82	0,4	Mörkbrun humös sand					1	Avfallsgrop, en möjlig glätt-/slipsten	6312606,021	350507,688
528	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,18	Brungrå humös sand					2	Otydlig, lite tveksamt stolphål	6312607,183	350506,693

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel %	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N	E
538	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,4	Mörkbrun-grå humös sand		X		X	2	En kilformad sten, stenar 0,1-0,15 m	6312608,974	350506,857
549	Stolphål	X	50	0,45	0,45	0,17	Mörkgrå humös sand					1		6312611,113	350515,031
558	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,12	Mörkbrun humös sand					1		6312612,399	350514,381
571	Grop	X	50	0,5	0,5	0,09	Mörkbrun humös sand					1		6312608,755	350518,545
580	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,13	Mörkbrun humös sand		X			1	Enstaka kol i fyllningen	6312611,672	350520,566
592	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,08	Mörkbrun humös sand					1		6312612,798	350523,738
603	Brandgrav	X	100	0,41	0,41	0,12	Mörkbrun humös sand, brända ben					1	Underdel av brandgrav	6312613,594	350526,997
618	Stolphål	X	50	0,21	0,21	0,07	Mörkbrun sotig sand			X		1		6312614,913	350528,395
629	Grop	X	50	0,82	0,82	0,15	Mörkbrun humös sand					1		6312614,321	350529,109

Bilaga 2 Fyndlista**Accessionsnummer: VM300 150**

Landskap: Halland
 Socken: Vinbergs sn
 Fastighet: Vinberg 2:81
 Fornlämningsnummer: L2023:841
 Undersökningsår: 2025

Fyndnummer	Intrasld	Fyndkategori	Sakord	Antal	Fragmenteringsgrad	Vikt (g)	Beskrivning	Påträffas i	N	E	Höjd meter över havet
1	215	Bränt ben	Människo-ben	61	Frag-ment	4,03	Homo, homo? Cranium (1, 0,16), ossa longa (5, 1,51), kamfragment? (1, 0,03). Maturus: 35–64 år. Ett fragment med punkt cirkel på, del av kamm?	Brandgrav 200	6312586,323	350466,242	28,361
2	230	Bränt ben	Människo-ben	973	Frag-ment	86,09	Homo, homo? Cranium (2, 0,98), vertebrae (1, 0,63), costae (1, 0,45), ossa longa (42, 30,73), Maturus: 35–64 år. Ingen antydning till djurben	Brandgrav 216	6312607,988	350510,571	27,914
3	231	Järn	Nitar	5	Frag-ment	7,9	Konserverad SVK. Se konserveringsrapport	Brandgrav 216	6312607,955	350510,562	27,874
4	232	Slagg	Slagg	1		79,5		Lösfynd alv	6312607,009	350506,373	28,008
5	233	Glas	Pärla	1	Intakt	1,2	Konserverad SVK. Röd, 10 mm i diameter, hål 3 mm, höjd 8 mm.	Lösfynd matjord, hittades vid metallde-tektering	6312590,096	350469,507	28,221
5	234	Cu-leg	Fragment		Frag-ment	0,4	Konserverad SVK. Se konserveringsrapport	Lösfynd matjord, hittades vid metallde-tektering	6312623,716	350540,392	27,968
7	926	Flinta	Avslag/avfall	1		4		Brandgrav 603	6312613,594	350527,056	27,653
8	927	Bränt ben	Människo-ben	48	Frag-ment	3,09	Cranium (1, 0,67), ossa longa (1, 0,32), animal ph (1, 0,21), Adultus: 18–44 år, Djurbenet kommer sannolikt från ett mindre rovdjur, storlek som räv.	Brandgrav 603	6312613,557	350527,163	27,751
9	929	Bränt ben	Människo-ben	2		0,38	Homo, ? Cranium (1, 0,26),	Brandgrav 714	6312615,876	350530,895	27,755
10	931	Bränt ben	Djurben?	3	Frag-ment	0,11	Animal? Mycket anonyma fragment	Brandgrav 643	6312617,804	350527,998	27,735
11	932	Utgår		0		0	Utgår träkol	Stolphål 674	6312618,989	350529,935	27,77
12	933	Bränt ben	Djurben?	3	Frag-ment	0,22	Animal? Mycket anonyma fragment	Grop 751	6312619,077	350532,619	27,81

Fyndnummer	Intrasid	Fyndkategori	Sakord	Antal	Fragmenteringsgrad	Vikt (g)	Beskrivning	Påträffas i	N	E	Höjd meter över havet
13	937	Bränt ben	Människo-ben	1	Frag-ment	0,43	Homo? Ossa longa (1, 0,43). Är ett fragment men har delats till två. Sannolikt mänskligt.	Grop 275	6312589,314	350468,575	28,208
14	939	Keramik	Kärl	5	Frag-ment	21,3	Ljusbrunt	Grop 493	6312603,185	350504,829	27,633
15	200026	Keramik	Kärl	3	Frag-ment	11,8	Brun oxiderat utsida, mörkgrå kärna, ljus in-sida.	Brandgrav 216	6312607,934	350510,645	
16	941	Skalkorn	Makro-prov	1			Makroprov 1PM941.507 Utplockat för kol14-da-tering	Grop 507			
17	942	Ljungkvist	Makro-prov	1			Makroprov 1PM942. 538 Utplockat för kol14-da-tering	Stolphål 538			
18	991	Ljungkvist	Makro-prov	1			Makroprov 1PM991.275 Utplockat för kol14-da-tering	Grop 275			
19	930	Ek	Vedarts-prov	1			Vedartsprov 1PK930.700 Utplockat för kol14-da-tering	Stolphål 700			
20	935	Ek	Vedarts-prov	1			Vedartsprov 1PK935.538 Utplockat för kol14-da-tering	Stolphål 538			
21	200021	Al	Vedarts-prov	1			Vedartsprov 1PK200021.216 Utplockat för kol14-datering	Brandgrav 216			

Bilaga 3 Metalldetekteringsrapport Jonas Paulsson, Schulz Paulsson Arkeologi AB

Metalldetekteringsrapport

Undersökning med metalldetektor i samband med arkeologisk slutundersökning av del av L2023:841 (gravfält) inom fastigheten Vinberg 2:81, Vinbergs socken, Falkenbergs kommun i Hallands län

Teknisk utrustning: Metalldetektor XP DEUS 11”

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande:

En systematisk metalldetektering utfördes i flera steg. Inledningsvis avsöktes ploglagret inom hela undersökningsområdet (UO) heltäckande en gång från ytan. Därefter halverades matjorden på hela UO maskinellt vilken detekterades löpande. Avslutningsvis avsöktes alla framtagna anläggningar och lager från ytan.

Vid avsökningarna av matjorden negligerades generellt utslag från järnföremål medan alla andra kontrollerades. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1850 eller med osäkerhet kunde dateras i fält togs upp och mättes in. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1850) tillvaratogs inte.

Vid detekteringarna av anläggningar/lager beaktades alla typer av metallutslag. Metallföremål som låg ytligt togs upp och mättes in, medans utslag från djupare liggande metallföremål markerades för att senare undersökas vid de följande arkeologiska utgrävningarna.

Fältarbetet utfördes den 29/3 2024 och 15-16/4 2025

Detekteringssituationen: (fysiska faktorer som påverkar detekteringsresultatet) –

Vid den inledande undersökningen av matjorden fanns på fältet en gles tunn stubb och marken var kompakt, vilket gav perfekta förhållanden för avsökning. Därefter var det jämna framschaktade ytor.

Arbetet utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Jonas Paulsson (Arkeolog och metalldetekteringsspecialist)

Schulz Paulsson Arkeologi AB

Telefon: 0701733223

E-post: sp.arkeologi@gmail.com

Bilaga 4 Osteologisk analys Astrid Lennblad, Lödöse museum

BRÄNDA BEN FRÅN EN
BOPLATSLÄMNING OCH GRAVFÄLT
L2023:841

OSTEOLOGISK RAPPORT 2025:5

Författare: Astrid Lennblad,
Lödöse museum,
Kulturförvaltningen, VGR

Lödöse museum
Museivägen 1
463 71 Lödöse

www.lodosemuseum.se

Brända ben från en boplatslämning och gravfält, L2023:841

Osteologisk rapport 2025:5

Författare: Astrid Lennblad, Lödöse museum, Kulturförvaltningen, VGR

Innehåll

Inledning och material.....	3
Syfte och frågeställning	3
Metod	3
Artidentifikation	4
Åldersbedömning av humant material	4
Förbränningstemperatur	5
Resultat.....	6
A200 - Grav.....	6
A216 - Grav.....	7
A603 - Grav.....	9
A643 - Grav.....	10
A714 - Grav.....	10
A275 - Grop	11
A715 - Grop	12
Sammanfattning och diskussion.....	13
Litteratur	14
Bilaga	15

Inledning och material

Den osteologiska analysen har gjorts på uppdrag av Kulturmiljö Halland. Benmaterialet påträffades vid en arkeologisk undersökning i april 2025 av lämning L2023:841, en förhistorisk boplatz och gravfält.

Det analyserade materialet består uteslutande av brända ben från sju anläggningar. Fem av anläggningarna tolkades i fält som gravar och de två sista anläggningarna är tolkade som gropar. Totalt har 1 094 fragment, 94,35 gram, analyserats. Av detta har 57 fragment, 36,35 gram, analyserats till art och/eller benelement. Identifieringsprocenten ligger således på 5,2% beräknat på antal och 38,5% beräknat på vikt. Fragmentstorleken varierade mellan 1–46,2 millimeter. I anläggning A200 påträffades utöver benmaterial även ett litet bränt fragment med punkt-cirkeldekoration som skulle kunna vara ett kamfragment, se Resultat och bilaga 1.

Den osteologiska analysen av benmaterialet har utförts av Astrid Lennblad, arkeolog och osteolog vid Lödöse museum.

Syfte och frågeställning

Analysens främsta syfte har varit att i möjligaste mån identifiera benmaterialet till art och benelement. Detta för att kunna svara på vad det är för material och i förlängningen kunna bidra med information kring de undersökta anläggningarna.

- Stämmer det osteologiska materialet ihop med de arkeologiska tolkningarna av anläggningarna?
- Finns det mänskliga kvarlevor i de anläggningar som tolkats som gravar?
- Vad är det för benmaterial i de anläggningar som tolkats som gropar?
- De anläggningar som är gravar, består dessa av kompletta individer, delar av individer eller flera individer?
- Går det att bedöma kön och/eller ålder på de gravlagda individerna?
- Finns det inblandning av djurben i gravmaterialen?
- Anläggningar utan människoben, vilka arter finns representerade?

Metod

Den osteologiska analysen har i stort utförts enligt de metoder som utarbetades av Nils-Gustav Gejvall (1947, 1948, se också exempelvis Jonsson 2005). Bedömning av förbränningstemperaturen har utförts enligt Holcks (1997) schema. Benmaterialet har vägts, räknats, volymbestämts och mätts, måtten avser fragmentens största mått (millimeter). Vikt och volym avser mängd benmaterial efter att sten, grus och smuts rensats bort varför detta kan skilja sig en del från volym/vikt som registrerats i samband med fältarbetet. Dessa kvantitativa metoder syftar främst till att ge en uppfattning om materialets utseende och fragmenteringsgrad.

Inga fragment som lämpar sig för könsbedömning har påträffats i det analyserade materialet varför dessa metoder helt utgår.

Artidentifikation

För att kunna göra en säker artidentifikation av ett osteologiskt material studerar man benens morfologi för att försöka hitta artspecifika karaktärer. När man studerar brända ben saknas ofta dessa karaktärer helt eller delvis beroende på materialets kvalitet. När de morfologiska karaktärerna saknas kan man i stället använda sig av en sekundär metod för att identifiera arter bland benmaterialet. Då studerar man nervkanalernas storlek i rörbenens kortex i mikroskop (histologisk bedömning) vilket kan ge en uppfattning om vilken/vilka djurarter som finns i materialet. (Holck 1987:170f)

Man kan även studera rörbenens ytskikt, både insidan och utsida. Rörbenets yttre yta är ofta "strimmig" eller "fibrig" på ett karaktäristiskt sätt på människoben, medan djurben är slätare. På insidan av rörbenet, mörghålan, har människan ben oftast en ojämn yta med många lister, medan djurbenen generellt är slätare. (se tex Holck 1987).

Åldersbedömning av humant material

Åldersbedömningar utifrån bränt benmaterial görs vanligen på skalltaksfragment. Hos yngre individer görs en bedömning av sömmarnas (*suturnas*) utseende och sammanväxningsgrad. Nyfödda och mindre barn har raka eller lätt vågiga suturer och från omkring 3 års ålder börjar de karaktäristiska sågtandade sömmarna att utformas. Hos äldre individer börjar sömmarna i stället sluta sig, med början från kraniets inre. I sammanväxningen av suturerna finns dock både individuella och könsbundna skillnader, och datan måste därför användas med viss försiktighet. Vid kremeringen tenderar även sömmar som inte slutit sig helt att spricka upp vilket kan misstolkas som att sömmarna är helt öppna.

Hos vuxna och äldre individer studeras framför allt tjockleksförhållandet mellan skalltakets inre och yttre kompakta benlager (*tabula interna och externa*) samt det spongiösa mellanskiktet (*diploën*). Med stigande ålder blir tabula interna och externa mer porösa och övergångarna mellan de olika lagren svårare att urskilja. Dessa förhållanden påverkar även hur skallen spricker vid kremeringen, där suturer som ännu inte vuxit samman helt tenderar att sprängas i sömmarna vid upphettning. Hos unga och gamla tenderar även skallfragment att delas mellan det inre och yttre skiktet (Gejvall 1947; 1948: 161f, se även Holck 1997: 64ff).

Tabell 1, Åldersbedömning utifrån skalltak enligt Gejvall, hämtat ur Sigvallius (1994:10).

Adultus: 18–44 år	Suturerna är helt öppna. Diploëns, den interna och externa kompaktans tjocklek är 1/3 vardera.
Maturus: 35–64 år	Suturerna börjar växa ihop internt. Diploëns tjocklek är mer än 1/3 av skalltakets tjocklek. Den interna kompaktan är tunnare än den externa.
Senilis: >50	Suturerna har nu helt eller nästan helt slutits externt. Diploëns tjocklek är mer än 1/3 av skalltakets tjocklek. Både den interna och den externa kompaktan är tunnare än 1/3 vardera.

Förbränningstemperatur

För att göra en bedömning av förbränningstemperatur i benmaterial studeras vilka förändringar benmaterialet uppvisar samt vilka färger materialet har fått som en följd av kremeringen. Utifrån detta kan man få en uppfattning om hur hårt bränt materialet är samt om hela materialet verkar ha utsatts för samma temperatur eller om man kan påvisa skillnader inom materialet.

Tabell 2, Översikt av förändringarna i ben och tänder vid olika förbränningstemperaturer (Holck 1997).

Kremerings-grad	Temperatur (°C)	Förändringar i benet
0	100	Verkar obränt. Obetydliga förändringar i benen och i tänderna, ingen förändring av betydelse.
	200	Små förändringar i ytskiktet på ben och tänder. Reduktion av kollagen mängden. Färgen: grå/svart.
1	300	Vikt- och volymminskning. Kollagenet är helt förstört.
	400	Benstrukturen blir mindre solid och det bildas mikroskopiska sprickor i ytskiktet, även tänderna får små sprickor.
2	500	Benet deformeras, större mikroskopiska sprickor ses i benen. Färgen: gråaktig.
	600	Ytterligare makro- och mikroskopisk fragmentering av benet ytskikt. Färgen: ljusgrå.
	700	Ytterligare reduktion av volymen.
3	800	Ytterligare minskning och deformation av benen. Tändernas dentin smälter och kristalliseras. Färgen: vit/grå.
	900	Kraftig deformation av benets ytskikt.
	1 000	Färgen vit, kritaktig.
4	1 100	
	1 200	Fullständig förstörelse av mikrostrukturen i ben och tänder.

Resultat

A200 - Grav

Sammanfattning

Vikt: 4,03 gram

Volym: 0,1 deciliter

Antal fragment: 61

Identifierade arter: Homo, homo?

Beskrivning av materialet

Hårt bränt, vitt och men ej kritaktigt.

Förbränningsgraden motsvarar Holks

(1997) grad 3, vilket ger en

förbränningstemperatur på 800–900 °C.

Kontexten A200 är arkeologiskt tolkad som en grav.

Identifierat till mänskliga kvarlevor är: kranie (*cranium*) (1 fragment) och rörben (*ossa longa*) (5 fragment), figur 1.

Figur 1. Bränt benmaterial från A200. Övre från vänster: mänskligt kraniefragment följt av mänskliga rörbensfragment. Nedre: Sannolikt mänskligt benmaterial. Foto: Astrid Lennblad

De fragment som eventuellt härrör från mänskliga kvarlevor påminner histologiskt väldigt mycket om människa. Men eftersom benfragmenten är så pass små och utan annan karakteristika har det ej gått att avgöra säkert.

Åldersbedömningen till *Maturus* (35–64 år) baseras på tjockleksförhållandet mellan skalltakets olika skikt.

Förbränningsgraden i materialet är relativt homogen, temperaturen bör ha legat mellan 800–900 °C baserat på utseendet hos fragmenten, den höga fragmenteringsgraden och att benmaterialet inte är kritaktigt.

Tillsammans med benmaterialet påträffades ett fragment med punkt-cirkeldecor, figur 2. Detta skulle kunna vara ett fragment från en kam, möjligen en gravgåva eller den dödes personliga egendom? Detta benfragment uppvisar samma förbränningsgrad som övrigt benmaterial från denna kontext så föremålet bör ha bränts tillsammans med individen.

Figur 2. Benfragment med punkt-cirkeldecor som påträffades bland benen från A200. Foto: Astrid Lennblad.

Det finns ingen antydning till ben från däggdjur, fisk eller fågel bland benmaterialet.

A216 - Grav

Sammanfattning

Vikt: 86,09 gram

Volym: 1,1 deciliter

Antal fragment: 973

Identifierade arter: Homo, homo?

Beskrivning av materialet

Medelhårt bränt, brungrått-vitt och men ej kritaktigt.

Förbränningsgraden motsvarar Holks

(1997) grad 2–3, vilket ger en

förbränningstemperatur på 500–900 °C.

Kontexten A216 är arkeologiskt tolkad som en grav.

Identifierat till mänskliga kvarlevor är: kranie (2 fragment), kota (*vertebrae*) (1 fragment), revben (*costae*) (1 fragment) och rörben (42 fragment), figur 3.

Figur 3. Bränt mänskligt benmaterial från A216. Övre från vänster: kraniefragment, kotfragment följt av revbensfragment. Nedre: mänskliga rörbensfragment. Foto: Astrid Lennblad

De fragment som eventuellt härrör från mänskliga kvarlevor påminner histologiskt väldigt mycket om människa, figur 4. Men eftersom benfragmenten är så pass små och utan annan karakteristika har det ej gått att avgöra säkert.

Figur 4. Det brända sannolikt mänskliga materialet från A216. Foto: Astrid Lennblad

Åldersbedömningen till *Maturus* (35–64 år) baseras på tjockleksförhållandet mellan skalltakets olika skikt.

Förbränningsgraden i materialet är relativt heterogen, temperaturen bör ha legat mellan 500–900 °C baserat på utseendet hos fragmenten, den höga fragmenteringsgraden och att benmaterialet inte är

kritaktigt. Det är inte omöjligt att alla fragmenten härrör från samma individ och bål men att vissa delar legat mer skyddat alternativt att inte hela bålet kommit upp i samma höga temperatur. Det finns inget annat i materialet som antyder att det är en sammanblandning av olika individer/gravbål.

Det finns ingen antydning till ben från däggdjur, fisk eller fågel bland benmaterialet, och inga föremål påträffades bland benen.

A603 - Grav

Sammanfattning

Vikt: 3,09 gram

Volym: 0,1 deciliter

Antal fragment: 48

Identifierade arter: Homo, homo?
animal

Beskrivning av materialet

Hårt bränt, vitt och kritaktigt.

Förbränningsgraden motsvarar Holks

(1997) grad 3, vilket ger en

förbränningstemperatur på 800–1 000 °C.

Kontexten A603 är arkeologiskt tolkad som en grav.

Identifierat till mänskliga kvarlevor är: kranie (1 fragment) och rörben (1 fragment). Utöver mänskligt material har ett fingerben (*phalange*) från däggdjur påträffats. Se figur 5.

Figur 5. Bränt benmaterial från A603. Övre från vänster: mänskligt kraniefragment, mänskligt rörbensfragment följt av fingerben från mindre däggdjur. Nedre: sannolikt mänskligt benmaterial. Foto: Astrid Lennblad

De fragment som eventuellt härrör från mänskliga kvarlevor påminner histologiskt väldigt mycket om människa. Men eftersom benfragmenten är så pass små och utan annan karakteristika har det ej gått att avgöra säkert.

Åldersbedömningen till *Adultus* (18–44 år) baseras på tjockleksförhållandet mellan skalltakets olika skikt.

Förbränningsgraden i materialet är relativt homogen, temperaturen bör ha legat mellan 800–1 000 °C baserat på utseendet hos fragmenten, den höga fragmenteringsgraden och att benmaterialet är något kritaktigt.

Fingerbenet från däggdjur kommer från ett mindre djur, storlek som räv, mård eller hare.

A643 - Grav

Sammanfattning

Vikt: 0,11 gram

Volym: 0,01 deciliter

Antal fragment: 3

Identifierade arter: Animal?

Beskrivning av materialet

Hårt bränt, vitt och men ej kritaktigt.

Förbränningsgraden motsvarar Holks (1997) grad 3, vilket ger en

förbränningstemperatur på 800–900 °C.

Kontexten A643 är arkeologiskt tolkad som en grav.

Figur 6. Bränt oidentifierat benmaterial från A643. Foto: Astrid Lennblad

Benmaterialet från denna kontext består av mycket anonyma små fragment som ej säkert kunnat identifieras till art men sannolikt kommer de från däggdjur. Benen påminner inte om mänskligt material och inte heller om fisk eller fågel.

Förbränningsgraden i materialet är relativt homogen, temperaturen bör ha legat mellan 800–900 °C baserat på utseendet hos fragmenten, den höga fragmenteringsgraden och att benmaterialet inte är kritaktigt.

A714 - Grav

Sammanfattning

Vikt: 0,38 gram

Volym: 0,01 deciliter

Antal fragment: 2

Identifierade arter: Homo, oidentifierat

Beskrivning av materialet

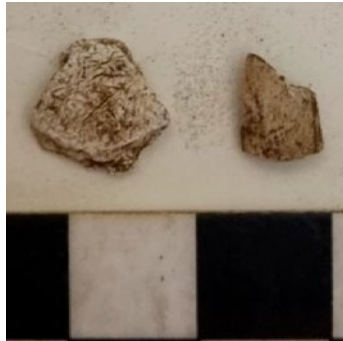
Hårt bränt, vitt och men ej kritaktigt.

Förbränningsgraden motsvarar Holks (1997) grad 3, vilket ger en

förbränningstemperatur på 800–900 °C.

Kontexten A714 är arkeologiskt tolkad som en grav.

Identifierat till mänskliga kvarlevor är: kranie (1 fragment), figur 7.

Figur 7. Bränt benmaterial från A714. Från vänster: mänskligt kraniefragment följt av oidentifierat fragment. Foto: Astrid Lennblad

Kraniefragmentet har ej gått att åldersbedöma till specifik åldersgrupp men kommer från en vuxen individ.

Förbränningsgraden i materialet är relativt homogen, möjligen att det mänskliga kraniefragmentet är något hårdare bränt än det oidentifierade. Men huruvida de kommer från samma bål eller ej är svårt att avgöra på enbart dessa två små fragment.

A275 - Grop

Sammanfattning

Vikt: 0,43 gram

Volym: 0,01 deciliter

Antal fragment: 1

Identifierade arter: Homo?

Beskrivning av materialet

Hårt bränt, vitt och men kritaktigt.

Förbränningsgraden motsvarar Holks

(1997) grad 3, vilket ger en

förbränningstemperatur på 800–1 000 °C.

Kontexten A275 är arkeologiskt tolkad som en grop.

Identifierat till sannolikt mänskliga kvarlevor är: rörben (1 fragment), figur 8.

Figur 8. Bränt, sannolikt mänskligt, rörbensfragment A275. Foto: Astrid Lennblad

Fragmentet, det är egentligen ett men har delats, påminner histologiskt och i ytskikten om mänskliga

Förbränningsgraden i materialet är homogen, temperaturen bör ha legat mellan 800–1 000 °C baserat på utseendet hos fragmentet, den höga fragmenteringsgraden och att benmaterialet är något kritaktigt.

A715 - Grop

Sammanfattning

Vikt: 0,22 gram

Volym: 0,01 deciliter

Antal fragment: 6

Identifierade arter: Animal?

Beskrivning av materialet

Hårt bränt, vitt och något kritaktigt.

Förbränningsgraden motsvarar Holks

(1997) grad 3, vilket ger en

förbränningstemperatur på 800–1 000 °C.

Kontexten A715 är arkeologiskt tolkad som en grop.

Figur 9. Bränt benmaterial från A715. Foto: Astrid Lennblad

Benmaterialet från denna kontext består av mycket anonyma små fragment som ej säkert kunnat identifieras till art men sannolikt kommer de från däggdjur. Benen påminner inte om mänskligt material och inte heller om fisk eller fågel.

Förbränningsgraden i materialet är relativt homogen, temperaturen bör ha legat mellan 800–1 000 °C baserat på utseendet hos fragmenten, den höga fragmenteringsgraden och att benmaterialet är något kritaktigt.

Sammanfattning och diskussion

Det analyserade materialet kommer från sju anläggningar. Vid den arkeologiska undersökningen tolkades fem av anläggningarna som gravar och två tolkades som gropar. Anläggning A216 (grav) var den enda som innehöll en relativt stor mängd ben, drygt 1 deciliter, drygt 85 gram ben. Resten av anläggningarna innehöll under 5 gram benmaterial.

Fyra av de fem gravarna innehöll ben som identifierats som mänskliga, A200, A216, A603 och A714. Anläggningarna A200, A216 och A603 innehåller en något större mängd ben både vad gäller den totala mängden material och antalet fragment som kunnat identifieras, vilket gör att dessa ansamlingar känns som något som absolut skett avsiktligt. Och eftersom de alla tre innehåller ben som identifierats som mänskliga finns det inget i det osteologiska materialet som motsäger den arkeologiska tolkningen som gravar. Dock innehåller ingen av gravarna tillräckligt material för att kunna representera en hel individ. Den fjärde anläggningen med identifierat mänskligt material, A714, känns mer tveksam utifrån det osteologiska materialet. Anläggningen innehåller enbart två fragment, varav ett säkert mänskligt. Utifrån benmaterialet känns det något osäkert att kalla detta för en grav. Att påträffa enstaka mänskliga fragment i boplatzanläggningar är inte helt ovanligt varför denna anläggning lika gärna skulle kunna utgöras av en grop, tappade fragment. Men det skulle även kunna vara botten av en grav om ytan varit kraftigt påverkad av exempelvis plöjning.

Den femte anläggningen som arkeologiskt tolkades som en grav men som inte innehöll något material som kunnat identifieras som mänskligt var A643. Denna innehöll enbart tre mycket små och anonyma fragment som sannolikt härrör från däggdjur. Det fanns inget som tydde på att de var mänskliga vare sig i ytskiktet eller i genoms kärningen. Fragmenten liknar mycket mer de som påträffades i de två anläggningarna som tolkades som gropar. I de två groparna, A275 och A751, påträffades små mängder benmaterial (liknande A643 och A714). I A275 fanns enbart ett fragment vilket skulle kunna vara mänskligt. I A751 påträffades enbart fragment som sannolikt kommer från däggdjur.

Utifrån mängd av material, artidentifikation och sammansättning av material känns det, utifrån det osteologiska materialet, givet att anläggningarna A200, A216 och A603 är gravar medan anläggningarna A643 och A714 lika gärna skulle kunna vara gropar eller andra profana anläggningar.

I en grav, A200, påträffades ett benfragment med punkt-cirkeldekorer (figur 2). Detta skulle kunna vara ett litet fragment av en kam som följt med den döde som gravgåva eller som ett personligt föremål. Fragmentet är lika hårt bränt som övrigt benmaterial varför det är sannolikt att föremålet bränts tillsammans med kroppen. I grav A603 påträffades ett litet fingerben från ett mindre däggdjur, storlek som räv, hund, hare eller mårddjur. Benet kommer från ett femtåigt djur (*pentadactyl*) således inget boskapsdjur. Benet skulle ha kunnat sitta fast i något pälsverk eller ingått i ett smycke/amulett. Även detta ben är lika hårt bränt som övrigt material varför det sannolikt bränts samtidigt som kroppen.

Litteratur

Gejvall, N-G.

-1947. Bestämning av brända ben från forntida gravar. *Fornvännen* 42: 39–47. Stockholm.

-1948. II. Antropologisk del. Bestämning av de brända benen från gravarna I Horn. I: Sahlström, K. E. & Gejvall, N-G. *Gravfältet på kyrkbacken i Horns socken, Västergötland*. Stockholm.

Holck, P.

-1987. Cremated bones: A Medical-anthropological Study of an Archaeological Material on Cremation Burials. Utgåva 1, Antropologiske skrifter. University of Oslo.

-1997. Cremated bones. A Medical-anthropological Study of an Archaeological Material on Cremation Burials. Utgåva 3, Antropologiske skrifter. University of Oslo.

Sigvallius, B.

-1994. Funeral pyres. Iron age cremation in North Spånga. Theses and papers in osteology 1. Stockholm. Diss. Samuelsson 2015).

Bilaga

Bilaga 1. Benlista L2023:841

VMnr	Anläggning	Fyndnr	Art	Volym (dl)	Vikt (g)	Antal	Fragmentstorlek (mm)	Identifierade (antal fragment)	benelement	Ålder	Förbränningsgrad (°C)	Övriga observationer
VM300150:1	A200	FB215	Homo, homo?	0,1	4,03	61	2-18,6	Cranium (1, 0,16), ossa longa (5, 1,51), kamfragment? (1, 0,03)		Maturus: 35-64 år	3, (800-900)	Ett fragment med punkt-cirkel på, del av kam?
VM300150:2	A216	FB230	Homo, homo?	1,1	86,09	973	1,2-46,2	Cranium (2, 0,98), vertebrae (1, 0,63), costae (1, 0,45), ossa longa (42, 30,73)		Maturus: 35-64 år	2-3 (500-900)	Ingen antydan till djurben
VM300150:8	A603	FB927	Homo, homo?, animal	0,1	3,09	48	1-17,5	Cranium (1, 0,67), ossa longa (1, 0,32), animal ph (1, 0,21)		Adultus: 18-44 år	3, (800-1 000)	Djурbenet kommer sannolikt från ett mindre rovdjur, storlek som rävar.
VM300150:9	A714	FB929	Homo, ?	0,01	0,38	2	7,8-10,7	Cranium (1, 0,26)		Vuxen	3, (800-900)	
VM300150:10	A643	FB931	Animal?	0,01	0,11	3	2,7-7,6				3, (800-900)	Mycket anonyma fragment
VM300150:12	A751	FB933	Animal?	0,01	0,22	6	2,7-12,5				3, (800-1 000)	Mycket anonyma fragment
VM300150:13	A275	FB937	Homo?	0,01	0,43	1	21,5	Ossa longa (1, 0,43)		-	3, (800-1 000)	Är ett fragment men har delats till två. Sannolikt mänskligt.
Totalt:				1,34	94,35	1094	1-46,2					

Makroskopisk analys av jordprover från Vinbergs sn, Halland, L2023:841

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna 2025-09-12

Bakgrund och syfte

Under en arkeologisk undersökning i Vinberg sn, Halland, undersöktes en förhistorisk boplatzlämning och ett vikingatida gravfält, L2023:841, under april 2025 (projekt A25010-2). I samband med undersökningen insamlades fyra prover ur två stolphål och två gropar för analys av makroskopiskt innehåll med fokus på växtrester. Målsättningen med analysen var att söka efter makrofossilt innehåll som kan bidra till tolkningen och förståelsen av lämningarna. I uppdraget har även ingått att välja ut material med kort egenålder lämpligt för ^{14}C -datering.

Metod och källkritik

Proverna floterades och våtsiktades i siktare med minsta maskstorlek om 0,25 mm. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 7–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Jacomet 2006 och Cappers m.fl. 2012). Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil som inte är ved eller träkol, men även smältor, ben mm har eftersökts och kvantifierats.

Jorden som proverna insamlats ifrån karaktäriserades i samtliga fall av spår efter en levande förna i form av rottrådar och fröbank, samt grävande djur som maskar och leddjur. Materialet i jorden har alltså varit utsatt för småskalig omrörning till följd av bioturbation, där yngre material blandats med äldre under lång tid. På grund av detta har endast förkolnade växtmaterial innefattats i analysen. Det förkolnade materialet i provet kan huvudsakligen antas tillhöra anläggningarnas brukningstid.

Analysresultat

I resultattabellen har en del av materialet (det som inte är förkolnade fröer och frukter) kvantifierats enligt en grov relativ skala 1–3 prickar, där 1 prick innebär förekomst av enstaka (ca 1–5 st.) fragment i hela provet. 2 prickar innebär att materialet är vanligt – att det i stort sett hittas i alla genomletningar av de subsamplingar som görs. 3 prickar innebär att materialet är så vanligt att de kan sägas vara ett av de dominerande materialen i provet och man hittar det var man än tittar.

Vinberg sn			Projekt			
			L2023:841			
			PM	941	942	990
			A	507	538	700
			Kontext	Grop	Stolphål	Grop
			Volym (l)	5,1	7,2	6
Fragment- erade material	Förkolnade vedväxter	Träkol	••	•••	••	•
		Stamdelar ljungväxt (<i>Ericaceae</i>)	•	••	••	•••
		Bladdelar ljung (<i>Caluna vulgaris</i>)		•	•	••
	Förkolnade örter	Stambaser och rottrådar	••	•		•••
Förkolnade fröer/frukter						
Ogräs	Pilört	<i>Persicaria laphatifolium</i>			1	1
Insmlat	En	<i>Juniperus communis</i>				1
	Björnbär	<i>Rubus</i> sect. <i>Rubus</i> subg. <i>Rubu</i>	1			
Odlat	Sädeskorn (ospec.)	Cerealiea indet.			1	
	Skalkorn (agn.)	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>	1			
	Skalkorn	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>	1			

Diskussion

Då anläggningarnas inbördes relation är oklar diskuteras provernas innehåll separat.

PM 941: Grop A 507

Det förkolnade materialet i gropen utgörs till viss del av matavfall i form av skalkorn och björnbär. En betydande del består också av förkolnade rottrådar och stambaser som i detta sammanhang kan tolkas som spår efter torvor som använts för att träcka över en grop som använts för matlagning. Det finns goda skäl att tolka gropen som spåren av en matlagningskonstruktion, möjligen en övertäckt hårdgrop.

PM 942: Stolphål A 538

Stolphålsfyllningen innehöll, liksom stolphål A 700, rikliga mängder med förkolnat ljunggräs. Det är oklart hur detta skall tolkas i sammanhanget. Ett förslag kan vara att ljunggräs använts som byggnadsmaterial i en flätverkskonstruktion.

PM 990: Stolphål A 700

I fyllningen till detta stolphål påträffades matavfall i form av ett hårt bränt sädeskorn som inte kunde identifieras närmare. Även det typiska åkerogräset pilört hittades. Liksom i stolphål A 538 förekom rikliga mängder med förkolnat ljunggräs, som möjligen kan utgöra spår av ett byggnadsmaterial.

PM 991: Grop A 275

Materialet i gropen domineras av ljunggräs som förekommer tillsammans med brända rottrådar och basstamdelar. Möjligen har ljungen använts som bränsle eller packmaterial i en torvövertäckt grop som upphettats, med följden att växtdelarna i torven förkolnats. Bland växtmaterialet påträffades också enbär och åkerogräset pilört. Möjligen är detta spår av matlagning i gropen.

Referenser

- Cappers, R. T. T., Neef, R. & Bekker, R- M. 2012: *Digital atlas of economic plants*. Groningen Archaeological Studies vol 9. Groningen
- Jacomet, S., 2006: *Identification of cereal remains from archaeological sites*. 2nd edition. IPAS Basel University. Basel

Bilaga 6 Vedartsanalys Amina Hilbert, Vedart

Vedanatomisk analys av förkolnat trä från fornlämning L2023:841 i Vinbergs socken, Falkenbergs kommun.

VEDART analysrapport 2025:18

Uppdragsgivare: Stina Tegnhed, Kulturmiljö Halland

Analyserat av Amina Hilbert, augusti 2025

VEDART analysrapport 2025:18

Arbetet omfattar 4 prover av förkolnat trä från fornlämning L2023:841, ett gravfält från yngre järnålder och en förhistorisk boplatzlämning i Vinbergs socken, Falkenbergs kommun. Under analysen vedartsidentifierades trä av al (*Alnus* spp.), ek (*Quercus* spp.).

PK200021.216 (Grav)

Detta prov togs av en grav, 18 kolbitar analyserades. Av dessa var samtliga grenar av al som var kraftigt påverkade av röta innan eldning. Dessa tolkas som att ha legat på marken ett tag innan de eldades med. En grenbit har plockats ut för ¹⁴C-datering, denna bör ha en lägre egenålder.

PK936.325 (Kokgrop)

Totalt 20 förkolnade träbitar plockades ut från en kokgrop, samtliga var av al. De flesta såg ut att vara stamvirke, vissa var möjligtvis större grenar. Al brinner långsamt och är utmärkt som glödkol vid grillning. En bit av en av de yttre/yngre årsringarna togs från en större gren för ¹⁴C-datering. Al har en maxålder på ca 120–200 år.

PK935.538 (Stolphål)

En kolbit togs ur ett stolphål, detta var stamvirke av ek. Träet hade börjat påverkas av röta när det brann ner. Ek är ett vanligt virke för större konstruktioner och är en av de mer röttåliga vedarterna. En bit av de yttre/yngre årsringarna togs för ¹⁴C-datering. Ek kan ha en maxålder på ca 500 år, men den kan bli äldre.

PK930.700 (Stolphål)

Det fanns 17 väldigt små kolbitar, dessa kommer från ett stolphål. Samtliga var av ek, vissa av de något större bitarna antydde på att det var stamvirke. En bit av togs för ¹⁴C-datering.

Analysresultat

ProvID	Provmängd	Analyserad mängd	Anläggningstyp	Trädslag	Prov till ¹⁴ C	Kommentar
PK200021.216	2,129 g 18 bitar	2,129 g 18 bitar	Grav	Al 18 bitar	Al 31 mg	Grenar, påverkade av röta
PK936.325	39,370 g 20+ bitar	20,081 g 20 bitar	Kokgrop	Al 20 bitar	Al 233 mg	
PK935.538	0,544 g 1 bit	0,544 g 1 bit	Stolphål	Ek 1 bit	Ek 167 mg	
PK930.700	3,428 g 17 bitar	3,428 g 17 bitar	Stolphål	Ek 17 bitar	Ek 11 mg	

Referenser

- Hather, J. G. 2000. *The identification of the Northern European woods: a guide for archaeologists and conservators*. London: Archetype.
- Holmåsén, I. 1989. *Träd och buskar: Nordeuropas vildväxande arter*. 2. uppl. Stockholm: Interpublishing.
- Schweingruber, F. H. 1990. *Microscopic wood anatomy: structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe*. 3rd ed. Birmensdorf, Swiss Federal Research Institute WSL.

Bilaga 7 ^{14}C -datering Karl Håkansson och Daniel Primetzhofer, Ångströmlaboratoriet

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Regemenstvägen 10
752 37 Uppsala

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2026-02-09

Stina Tegnhed
Kulturmiljö Halland
Tollsgatan 7
302 32 HALMSTAD

Resultat av ^{14}C datering av träkol, makrofossil och brända ben från L2023:841, Vinberg 2:81, Vinberg socken, Falkenbergs kommun. (p 7267)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Detta steg upprepas tills den lösliga delen inte längre är mörkfärgad.

Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av brända ben:

1. 1.5 % NaOCl tillsatt till det rengjorda och krossade benprovet och blandningen fick stå i rumstemperatur i 48 h.
2. Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten.
3. 1 M HAc tillsatt till provet och blandningen fick stå i rumstemperatur i 24 h.
4. Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten och intorkat.
5. Lakning med 6 M HCl.
6. Den erhållna CO_2 -gasen grafiteras därefter Fe-katalytiskt före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren.

RESULTAT

Labbnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ V-PDB}$	^{14}C ålder BP
träkol			
Ua-91409	Vinberg 1 PK936.325	−26,4	1 286 ± 29
makrofossil			
Ua-91410	Vinberg 1 PM 990.700	−25,7	2 288 ± 29
bränt ben			
Ua-91411	Vinberg VM 300150:1	−21,2	1 540 ± 30
Ua-91412	Vinberg VM 300150:2	−22,1	1 236 ± 28

Bifogat finns graf(er) med kalibrering från BP-ålder till kalenderår.

Med vänliga hälsningar

Karl

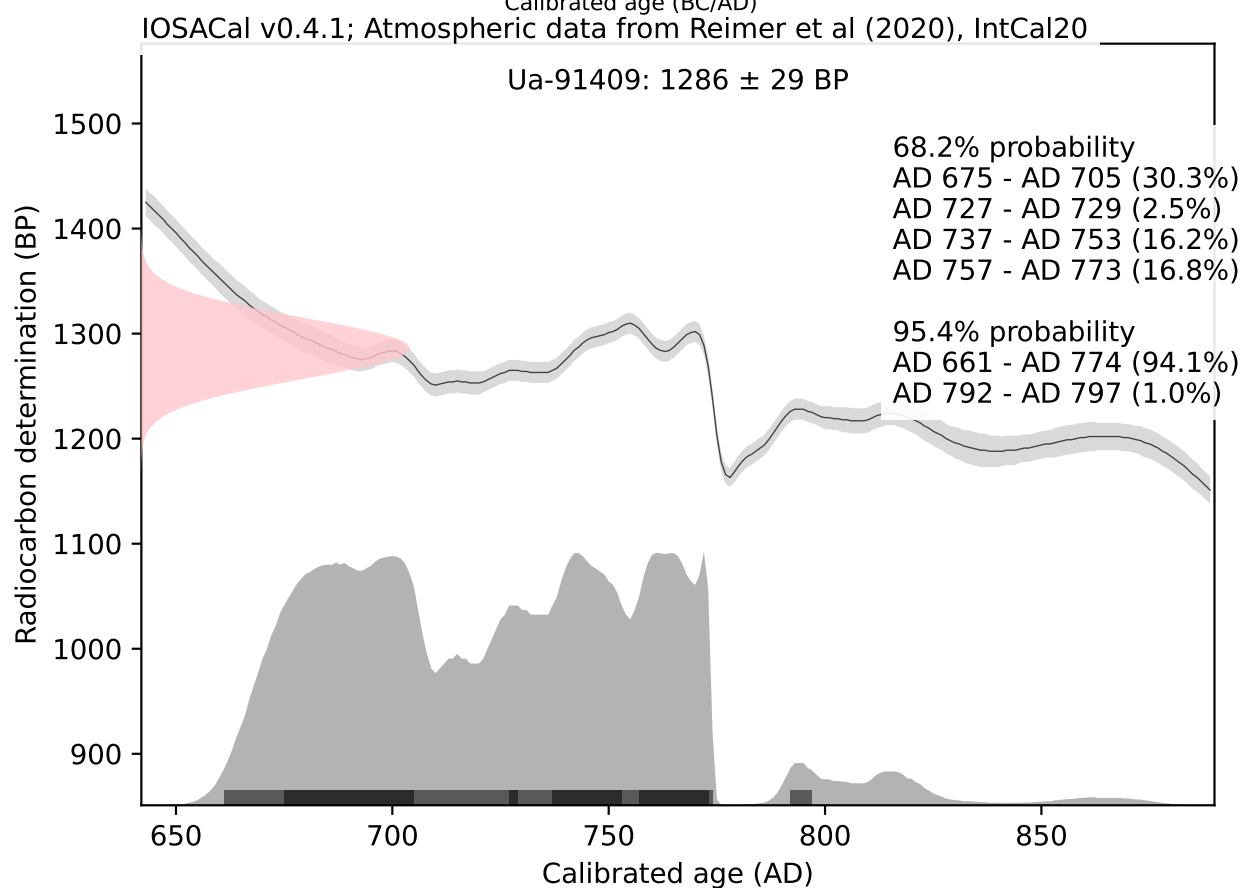
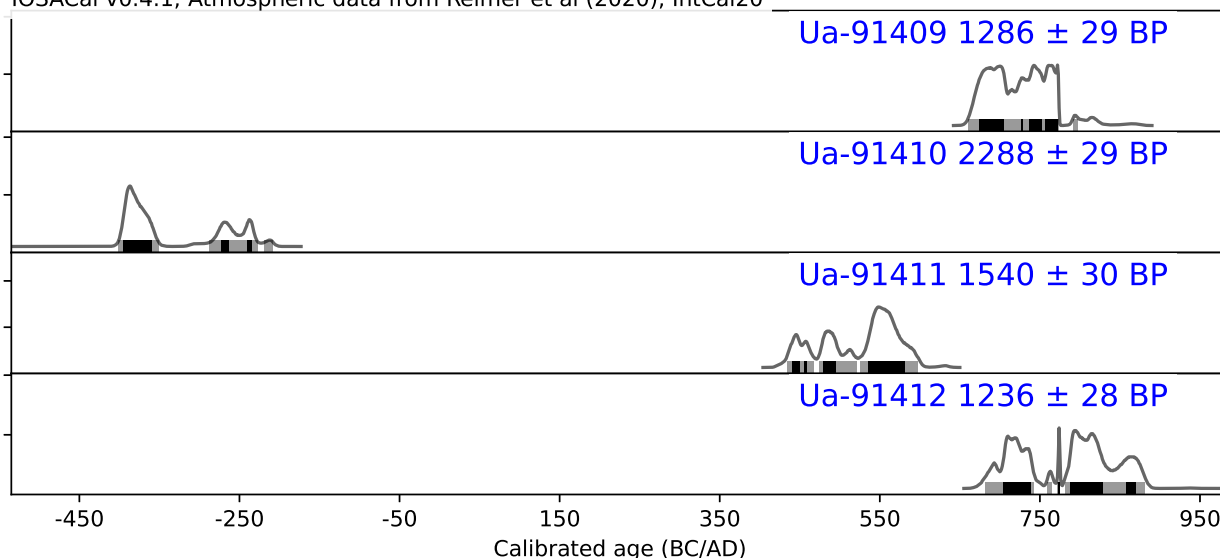
Håkansson

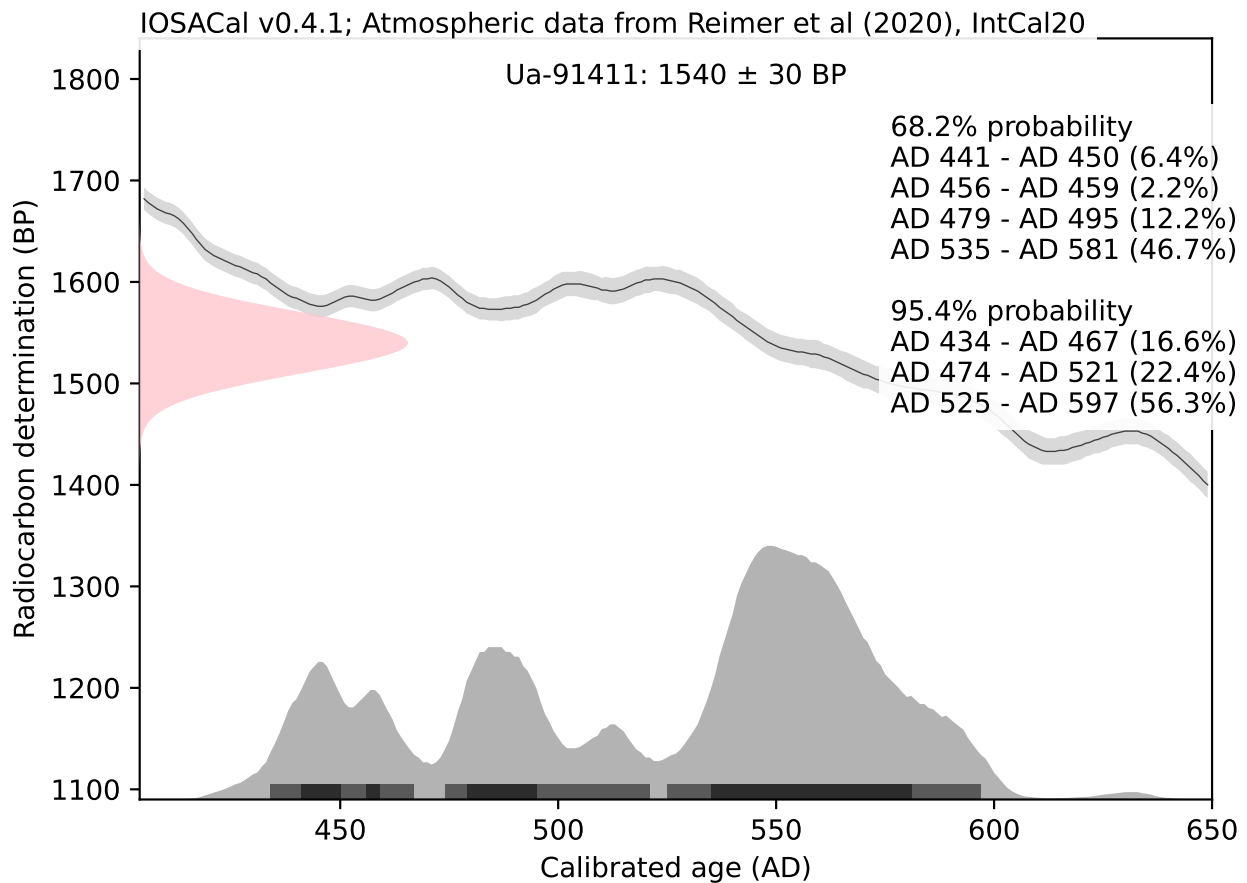
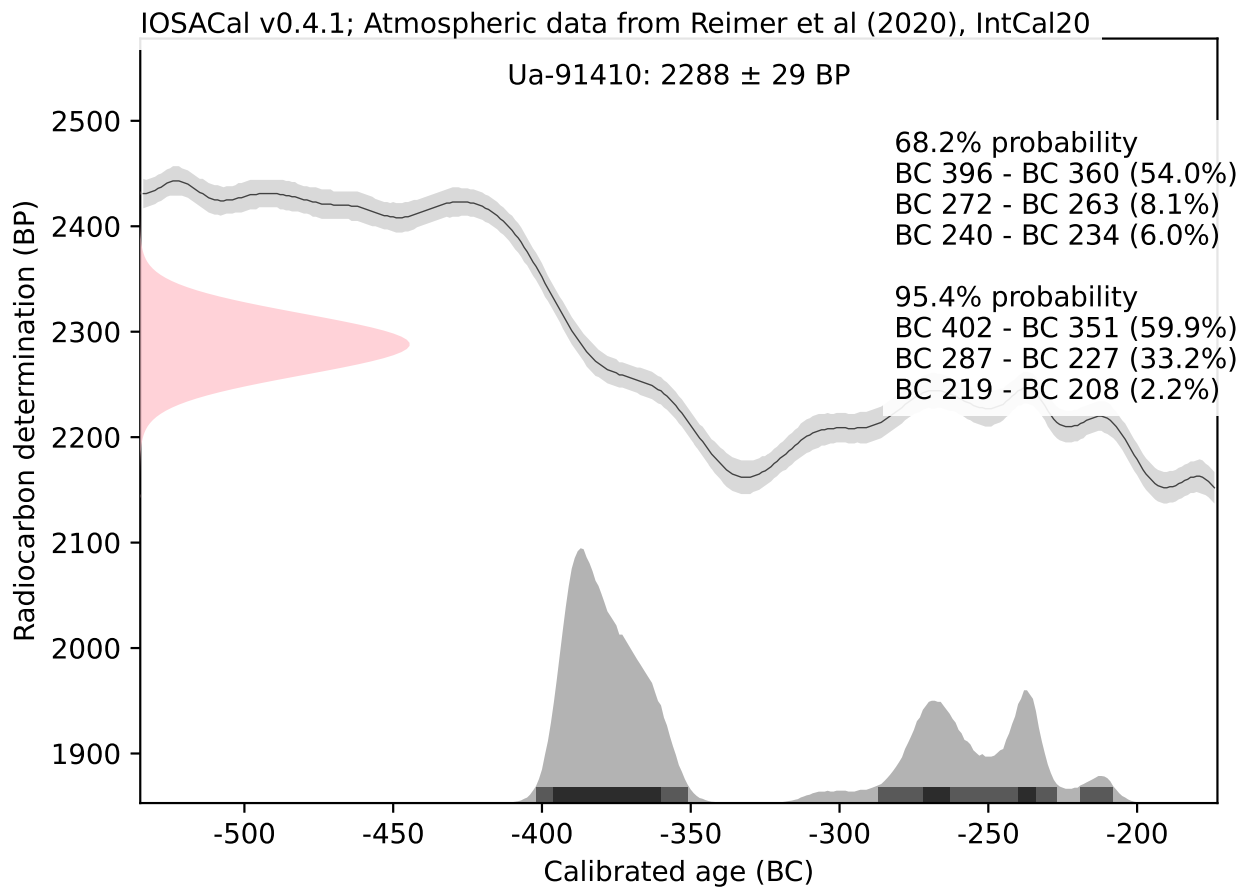
Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2026.02.09
19:26:15 +01'00'

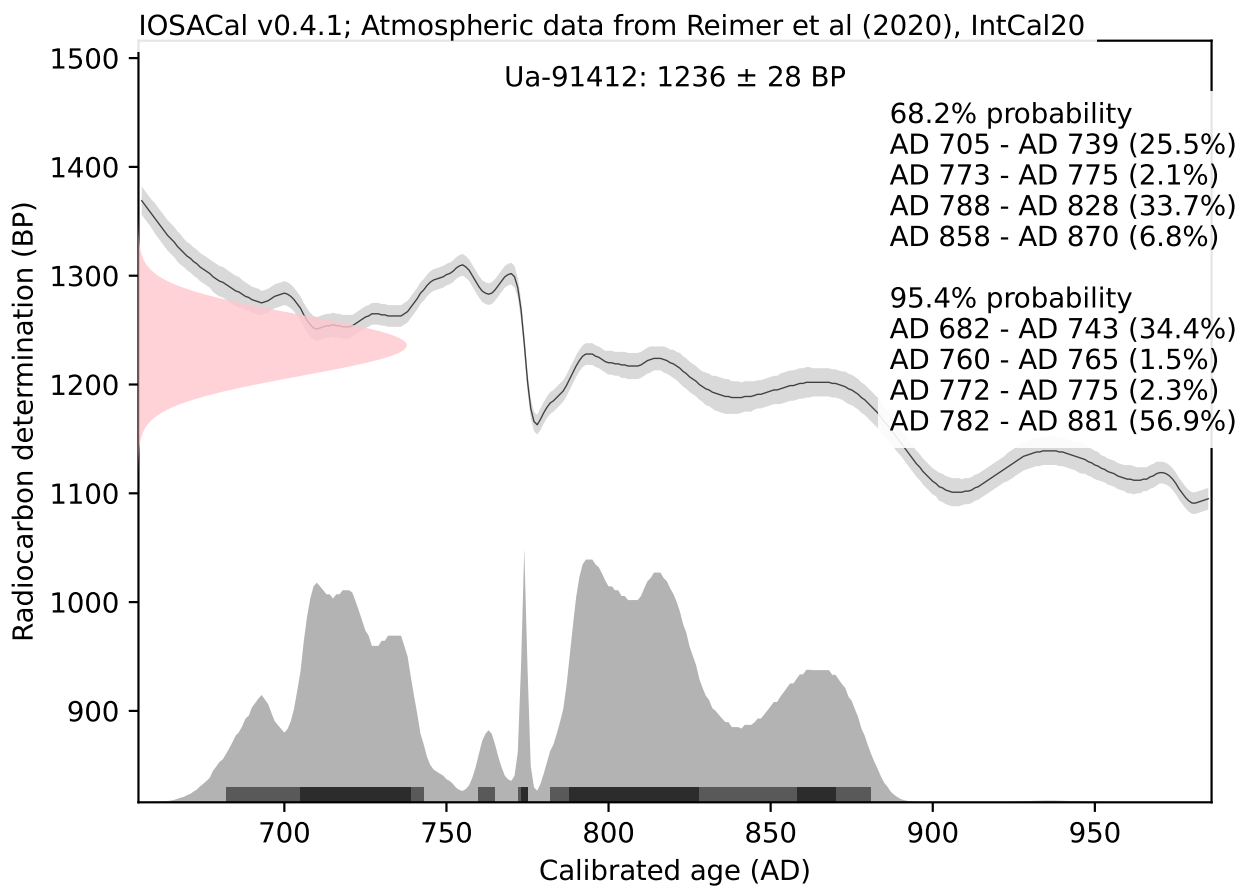
Karl Håkansson/Daniel Primetzhofer

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020), IntCal20

Bilaga 8 Konserveringsrapport Madelene Skogbert Studio Västsvensk Konservering

Vinberg 2:81

Konserveringsrapport

KU 2025-00443- Vinberg 2:81

Förvaltningen för kulturutveckling
Studio Västsvensk Konservering
Väverigatan 13
415 11 Göteborg
Telefon 010-441 43 44

Konserveringsrapport

Rapportdatum: 2025-08-13
KU Diarienummer: KU 2025-00443
Projektledare: Madelene Skogbert

Beställar- och projektuppgifter

Uppdragsgivare: Kulturmiljö Halland
Kontaktperson: Stina Tegnhed
Uppdragsgivarens diarienummer: 2023-531

Länsstyrelsens diarienummer: 431-6884-2023
Fornlämning: L2023:841
Uppdragstyp: Arkeologisk undersökning 2025

Landskap: Halland
Kommun: Falkenberg
Socken: Vinberg

Omslagsbild: VM 300150: 5, Pärla

Materialet i denna rapport är publicerat under CC BY-ND licens.

**Den digitala rapporten levereras till uppdragsgivaren och till Länsstyrelsen och arkiveras i det digitala arkivet av Västra Götalandsregionen, Förvaltningen för kulturutveckling.*

KU 2025-00443- Vinberg 2:81

Sammanfattning

Materialet från en arkeologisk undersökning av en del av gravfält L2023:841 (yngre järnålder), Vinberg 2:81 har konserverats med utgångspunkt i internationell forskning och praxis¹. Använd utrustning, kemikalier och material är anpassade för fältets behov. Konserveringsarbetet har utförts under 2025

Samtliga fynd har undersökts i arbetsmikroskop och bedömt som stabila. Fynden röntgades med digital industriell röntgen (CR)² innan konserveringen påbörjades (exponeringsfakta återfinns under bild1.)³.

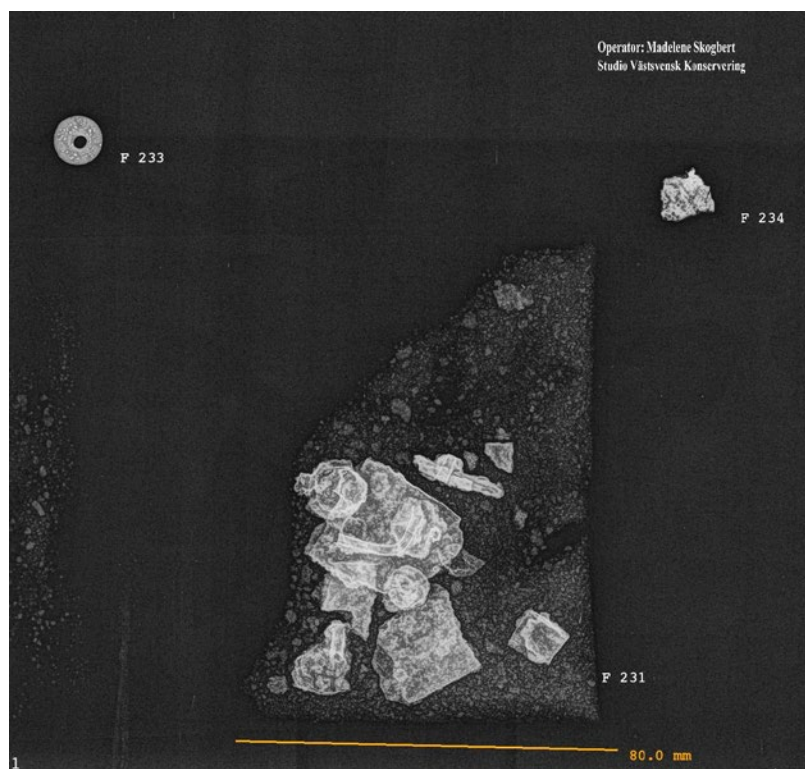

Bild 1. Exponeringsuppgifter: 105 kVp, 4 mA, 60 sekunder, avståndet till strålkällan var 160 cm. F233 är en pärla. Man kan se att materialet ej är helt homogent vilket kan tyda på att den är gjort av någon lera/massa, osäkert om det kan vara glasmassa. F 234 är ett litet fragment i en kopparlegering och F 231 är ett järnföremål, troligtvis bleck med nitar.

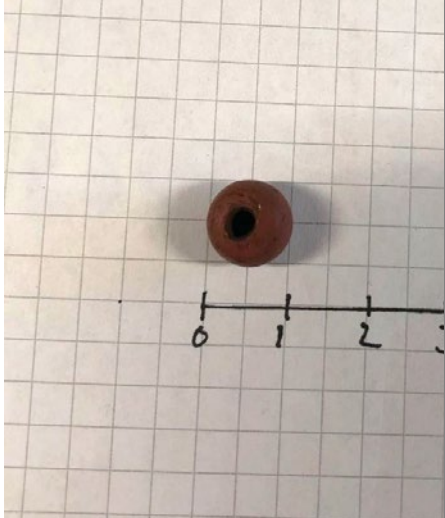
¹ E.C.C.O 2002; ICOM 2011.

² Strålkälla; Sitex CPseries, typ CP160D. Scanner: Carestream Indrustrex HPX-1. Bildplatta: Carestream Industrex Flex XL Blue Digital Imaging Plate 5537.

³ Röntgenfoton bifogas rapporten antingen som TIF-screen captures (då med annotation och filtrering), TIF-raw (då endast utan annotation och filter) eller som DICOM-filer. I det senare fallet behövs ett specialprogram laddas ned (INDUSTREX LITE) för användning av bilderna. Programmet kan fås via SVK.

KU 2025-00443- Vinberg 2:81

Genomförda konserveringsåtgärder

Fynd-ID och sakord	Bild före konservering	Bild efter konservering
VM 30015 0: 5 Pärla		
Tillståndsbekrivning:	Pärnan var i ett stabilt och gott tillstånd. Det var relativt ren då den kom in till konservering. Lite jord återstod i ojämnheter i ytan.	
Genomförda åtgärder:	Pärnan rensades med penslar och budet vatten på bommulstops. Inga trådrester kunde hittas i pärlan.	
Använda kemikalier:	-	
Särskilda iakttagelser:	-	
Genomförda analyser:	Röntgenanalys	

Fynd-ID och sakord	Bild före konservering	Bild efter konservering
VM300150: 6 Liten skärva av ett kopparföremål (Cu-legering)		
Tillståndsbekrivning:	En liten skärva av något föremål. Det är tunt och täckt av en korrosionskrusta.	
Genomförda åtgärder:	Mekanisk rengöring med penslar, träpinne och skalpell. Föremålet är undersökt för aktiv korrosion, dehydrerat i etanol samt torkat i ugn. Därefter har det ytskyddats och konsoliderats med Paraloid B72.	
Använda kemikalier:	Paraloid B72	

KU 2025-00443- Vinberg 2:81

Särskilda iakttagelser:	-
Genomförda analyser:	Röntgenanalys

Fynd-ID och sakord	Bild före konservering	Bild efter konservering
Fynd VM300150 :3 Nitar och platta av järn		
Tillståndsbeskrivning:	Flera delar, kraftigt korroderat. Det är ej mycket metall kvar i föremålet.	
Genomförda åtgärder:	Delarna röntgades varpå de blästrades försiktigt med mikroglaspärlor. Delarna urlakades sedan i Natriumhydroxid varpå de sköljdes och torkades i ugn på 50°C under 20 dagar. Lösa delar konsoliderades med Paraloid B72 och en lös del på den större plattan limmades på plats. Delarna rostskyddsbehandlades med Dinitrolpasta varpå de ytskyddades med mikrokristallint vax.	
Använda kemikalier:	Paraloid B72, Natriumhydroxid, etanol, Dinitrolpasta, mikrokristallint vax.	
Särskilda iakttagelser:	-	
Genomförda analyser:	Röntgenanalys	

KU 2025-00443- Vinberg 2:81

Råd och anvisningar om hantering och förvaring

Samtliga konserverade föremål är förpackade i syrefritt material med skumplast⁴ som stöd. Förpackningen skyddar vid transport och lämpar sig för magasinering.

Regelbunden kontroll av föremålens kondition rekommenderas. Konservering bromsar den naturliga nedbrytningen men kan aldrig avstanna den helt. Kontakta en konservator för konsultation eller (om)konservering om föremålen ändrar utseende.

Arkeologiska föremål hanteras med handskar där hudens naturliga oljor och smuts kan påskynda nedbrytningen. Handskar fungerar även som skydd mot eventuella hälsoskadliga kemikalier i eller på föremålen. Var försiktig så att inte bomullshandskar fastnar i utstickande delar.

Förvaringsrekommendationer

Olika material kräver skilda förvaringsklimat. Det absolut viktigaste faktorn för bevarandet av arkeologiska material är den relativa luftfuktigheten (RF). En hög RF och stora, snabba fluktuationer, kan ha förödande effekter på samlingarna. RF över 65% kan orsaka mögel och öka angrepp av skadedjur. Övergripande rekommenderas en stabil RF och temperatur. Det saknas en entydig standard gällande förvaringsrekommendationer för relativ luftfuktighet (RF) och temperatur för olika materialkategorier⁵ och följande råd är baserade och sammanvägda utifrån olika källor.⁶

Följande arkeologiska materialgrupper rekommenderas att förvaras enligt nedan

Järn	Temperatur: 10–25°C. Luftfuktighet: under 30% RF. (Vid förekomst av akaganit under 11% RF). Belysning: max. 300 lux.
Koppar & kopparlegeringar	Temperatur: 10–25°C. Luftfuktighet: under 40%. Belysning: max. 300 lux.
Övriga metaller (tenn, zink, bly, guld, silver)	Temperatur: 10–25°C. Luftfuktighet: under 55%. Belysning: max. 300 lux. OBS! Tenn och bly är känsliga för syror. Silver är känslig för svavelföreningar.
Trä	Temperatur: under 10-25°C. Luftfuktighet: 40-60% Belysning: max. 200 lux
Läder	Temperatur: 10–25°C. Luftfuktighet: 40-60% Belysning: max. 150 lux.
Textil	Temperatur: 10–20°C Luftfuktighet: 40-60% Belysning: max. 50 lux.
Komposit (metall och organiskt material)	Ren och torr miljö med en temperatur på cirka 10-25°C och en relativ luftfuktighet på runt 40% alternativt en syrefri miljö med högre RH%

⁴ Som stödmaterial används en svart Plastizote- och/eller en vit Neopolenprodukt. Båda är åldersbeständiga polyetenplaster.

⁵ Bickersteth 2014.

⁶ Conservation and care of collection (2017). English Heritage (2010) & (2013). Historic England (2018). Society for Museum Archaeology (2020). Tidens tand. Förebyggande konservering (1999). Watkinson, Rimmer, Emmerson, (2019).

KU 2025-00443- Vinberg 2:81

Glas	Temperatur: 15–25°C. Luftfuktighet: 40-60%. Glassjukt glas under 50% RF Belysning: max. 300 lux.
Ekofakter, ben och horn (snäckor, fiskben, tänder mm.)	Temperatur: 15–25°C. Luftfuktighet: 45–55% Belysning: max. 200 lux
Keramik & sten	Temperatur: 15–25°C. Luftfuktighet: 40-60 %. Belysning: max. 300 lux.

KU 2025-00443- Vinberg 2:81

Referensmaterial

Bickersteth, J. (2014). Environmental conditions for safeguarding collections: What should our set points be? *Studies in Conservation*, 59:4, 218–224, DOI: 10.1179/2047058414Y.0000000143

Conservation and care of collection. 2017. Ed. I. Godfrey & D. Gilroy. Western Australian Museum, Department of Materials Conservation. <http://manual.museum.wa.gov.au/conservation-and-care-collections-2017>

E.C.C.O. (2002). *E.C.C.O professional guidelines*. European Confederation of Conservators-Restorers Organisations, E.C.C.O, Brussel.

English Heritage (2013). *Guidelines for the storage and display of archaeological metalwork*. <https://www.english-heritage.org.uk/siteassets/home/learn/conservation/collections-advice--guidance/guidelines-for-the-storage-and-display-of-archaeological-metalwork.pdf>

ICOM (2011). *ICOMs etiska regler*. http://icomsweden.se/wp-content/uploads/2010/12/etiska-regler_webb-1.pdf

IIC och ICOM-CC (2014) *Environmental Guidelines – IIC and ICOM-CC Declaration*. Joint IIC - ICOM-CC Press release: [Declaration on Environmental Guidelines | International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works \(iiconservation.org\)](http://www.iiconservation.org/declaration)

Riksantikvarieämbetets hemsida om inomhusklimat. [Inomhusklimat | Riksantikvarieämbetet \(raa.se\)](http://www.raa.se/inomhusklimat)

Tidens tand. Förebyggande konservering. 1999. M. Fjaestad (red.). Riksantikvarieämbetet. www.raa.se/publicerat/9172091355.pdf

Watkinson, D.E., Rimmer, M.B. & Emmerson, N.J. 2019. *The influence of relative humidity and intrinsic chloride on post-excavation corrosion rates of archaeological wrought iron*. I *Studies in Conservation*, vol. 64, no 8, s. 456-471.

KU 2025-00443- Vinberg 2:81

Material/produktlista

Dinitrolpasta	Industriellt rostskydd, pasta. Rekommenderas av RAÄ som rostskyddsbehandling på arkeologiskt järn. Produktnamn: Tuff-Kote Dinol (återförsäljare Dacar AB)
Paraloid B72	Akrylatharts. Löses i etanol, aceton och toluen. Består av etylmetaakrylat:metylakrylat, 70:30 (tillverkare/försäljare Rohm & Haas).

Bilaga 9 Ritningsförteckning

HMAK nummer: 4603

Landskap: Halland
Socken: Vinberg sn
Fastighet: Vinberg 2:81
Fornlämningsnummer: L2023:841
Undersökningsår: 2025

Ritning HMAK 4603	Ritningstyp	Skala	Upprättad av
Ritning 1	Sektionsritning profiler	1:20	MN
Ritning 2	Sektionsritning profiler	1:20	ST

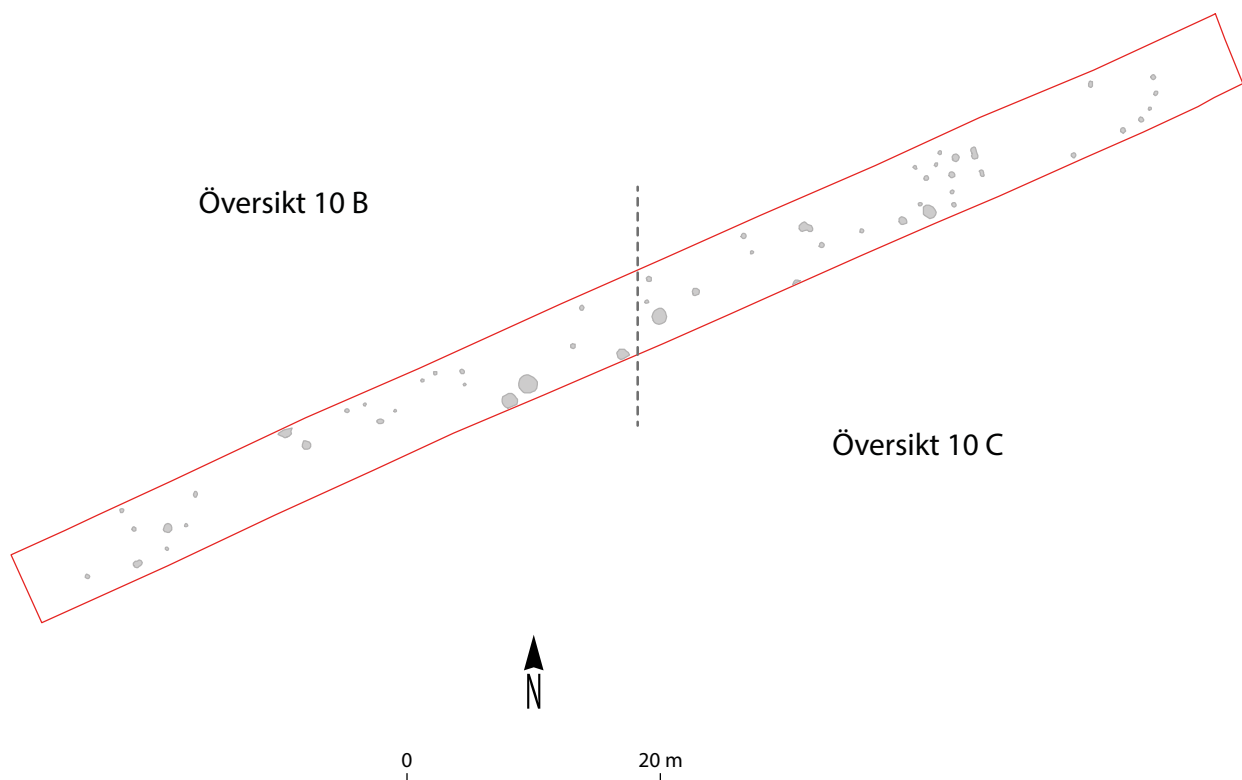
Visas på ritning	Anläggningsnummer	Anläggningstyp
1	312	Härd
1	325	Kokgrop
1	339	Stolphål
1	350	Stolphål
1	359	Stolphål
1	373	Stolphål
1	382	Stolphål
1	393	Stolphål
1	405	Stolphål
1	418	Stolphål
1	428	Kokgrop
1	493	Grop
1	507	Grop
1	549	Stolphål
1	558	Stolphål
1	571	Grop
1	580	Stolphål
1	592	Stolphål
1	603	Brandgrav
1	618	Stolphål
1	629	Grop
1	643	Brandgrav
1	653	Stolphål
1	664	Stolphål
1	674	Stolphål
1	700	Stolphål
1	714	Brandgrav
1	724	Stolphål
1	735	Stolphål

Visas på ritning	Anläggningsnummer	Anläggningstyp
2	200	Brandgrav
2	201	Stolphål
2	216	Brandgrav
2	242	Stolphål
2	253	Stolphål
2	265	Stolphål
2	275	Grop
2	290	Stolphål
2	299	Stolphål
2	445	Härd
2	467	Stolphål
2	480	Stolphål
2	528	Stolphål
2	538	Stolphål
2	685	Stolphål
2	751	Grop
2	772	Stolphål
2	826	Stolphål
2	837	Stolphål
2	849	Stolphål
2	894	Grop
	787	Stolphål
	800	Stolphål
	813	Stolphål

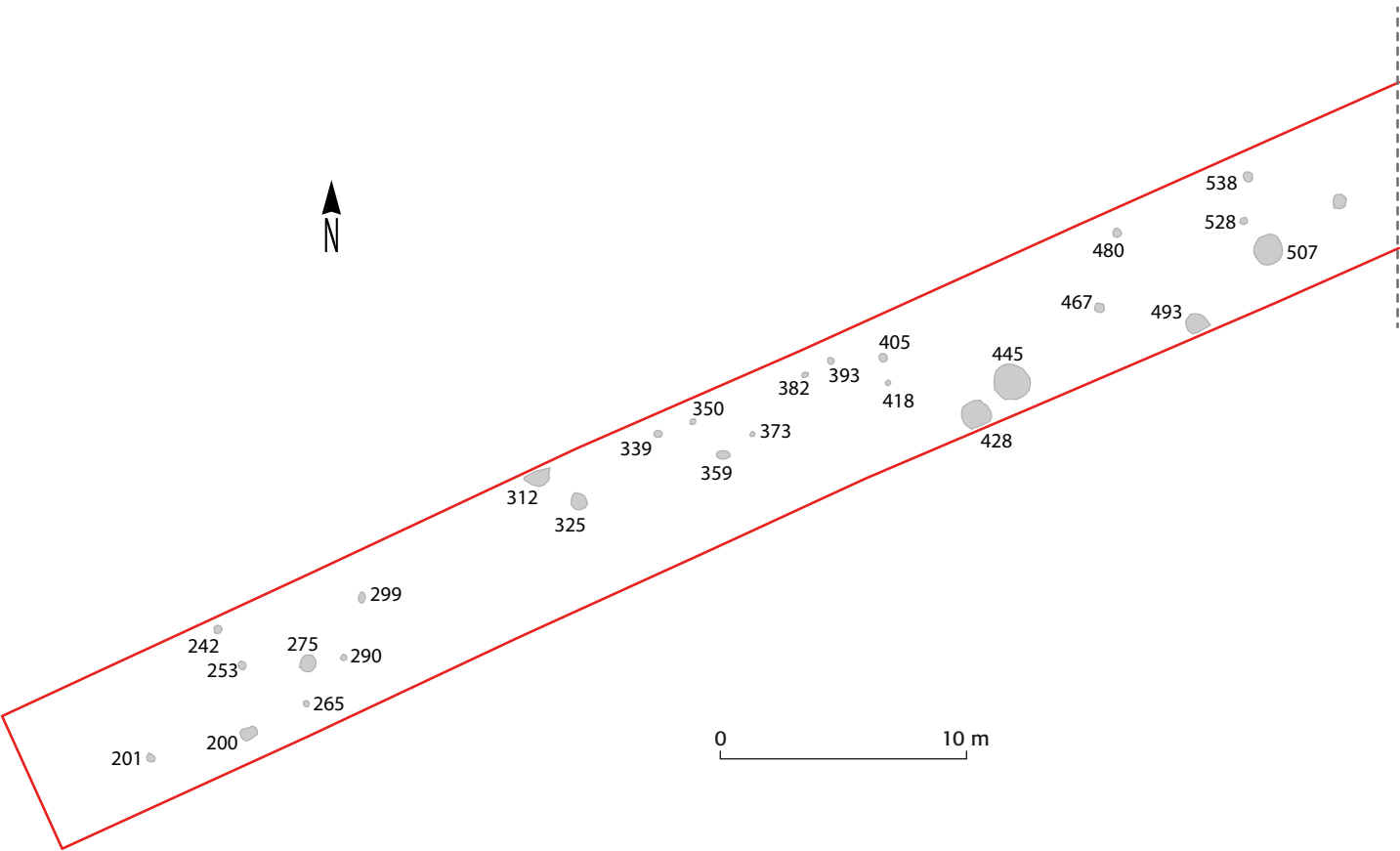
Bilaga 10 Anläggningsöversikter

Landskap: Halland
Socken: Vinberg sn
Fastighet: Vinberg 2:81
Fornlämningsnummer: L2023:841
Undersökningsår: 2025

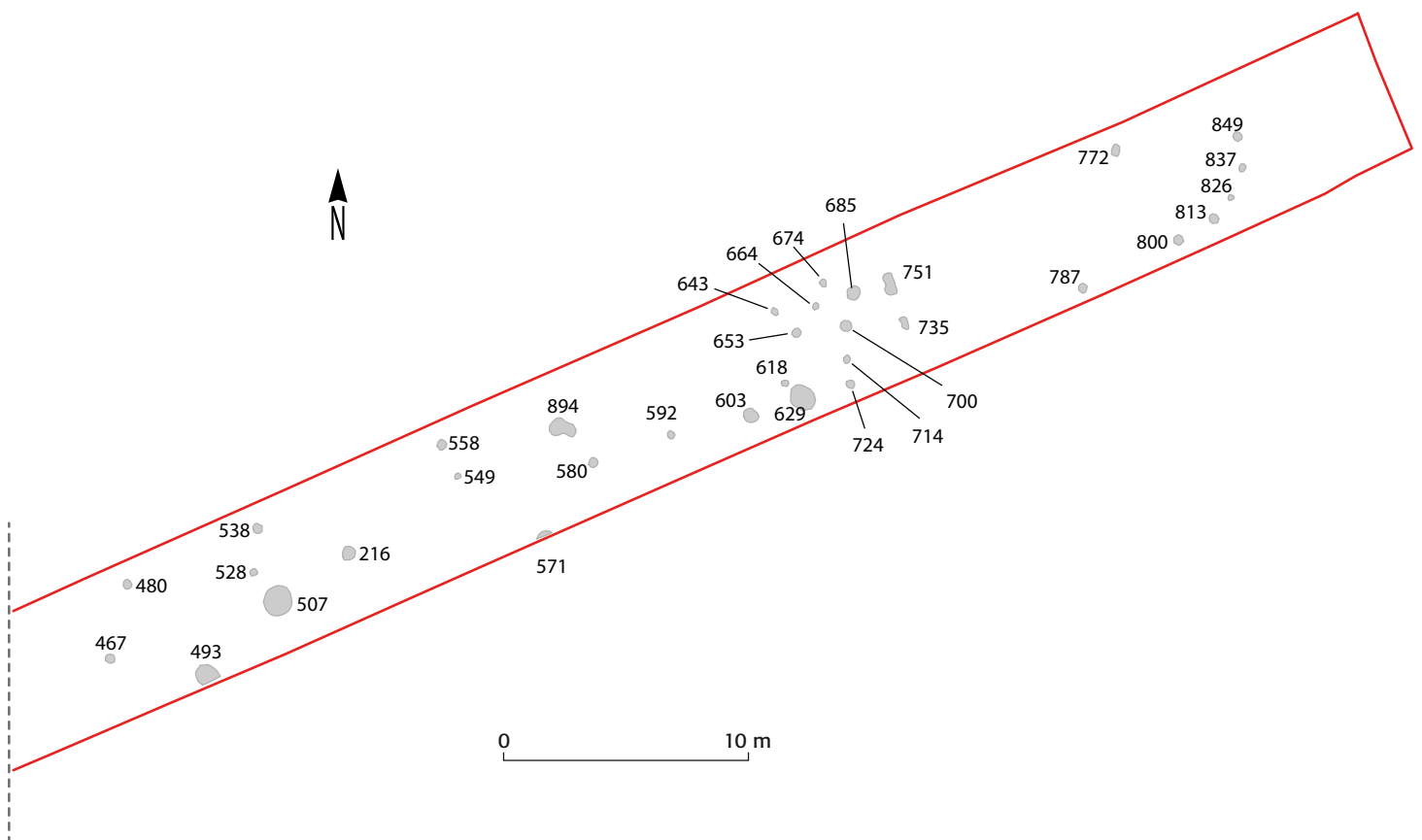
Bilaga 10 A Anläggningsöversikt i undersökningsområdet
Skala 1:600

Bilaga 10 B Anläggningsöversikt västra halvan av undersökningsområdet
Skala 1:300

Bilaga 10 C Anläggningsöversikt östra halvan av undersökningsområdet
Skala 1:300

Bilaga 11 Fotolista**Fotonummer: 2025-25:1-20**

Landskap: Halland
 Socken: Vinberg sn
 Fastighet: Vinberg 2:81
 Fornlämningsnummer: L2023:841
 Undersökningsår: 2025
 Dnr: 2024-30

FOTOGRAFER: MATS NILSSON (MN), STINA TEGNHED (ST), PATRIK HALLBERG (PH), ANDERS ANDERSSON (AA)

Fotonr:	Motiv:	Mot:	Sign:
1	Brandgrav 603	S	MN
2	Härd 751, ytan innan den grävdes, bränd del i söder	Ö	ST
3	Kokgrop 428, profil	Ö	MN
4	Kokgrop 325, profil	Ö	MN
5	Grop 275 ytan, kluttar av obränd lera i fyllningen	Ö	ST
6	Grop 275, profil	Ö	ST
7	Härd 445 ytan, närmaste SÖ delen undersökt vid FU	V	ST
8	Grop 507	Ö	MN
9	Härd 445, profil, med måttstock	V	ST
10	Härd 445, profil	V	ST
11	Undersökningsområdet översikt	Ö	ST
12	Större sten, cirka 0,5 m. Verkar inte vara nedgrävd	S	ST
13	Stolphål 538, profil	Ö	ST
14	Samling av stolphål	Ö	ST
15	Översikt undersökningsområdet	V	PH
16	Översikt undersökningsområdet	V	PH
17	Översikt undersökningsområdet	V	PH
18	Boplatsfynden, fynd 4 slagg och fynd 14 keramikskärvor.	-	AA
19	Gravfynden, fynd 3 järnnitar, fynd 5 glaspärla, fynd 6 cu-legering och fynd 15 keramikskärvor.	-	AA
20	Röda pärlan, Fynd 5	-	AA

Hitta våra rapporter och följ oss på våra sociala medier!

Under några vårdagar i april 2025 undersökte Kulturmiljö Hallands arkeologer resterna av ett gravfält från yngre järnålder och förromerska boplatsslämningar inom ett 632 m² stort område av fornlämning L2023:841, i Vinbergs socken, Falkenbergs kommun. I undersökningsområdet påträffades totalt fem gravar, en grop med ett fragment mänskligt ben, 37 stolphål, 6 gropar, 2 härdar och 2 kokgropar.

Gravarna i gravfältet har daterats till folkvandringens- / vendeltid, övergången mellan vendel-/ vikingatid och vikingatid. I gravarna hittades en röd glaspärla, en del av en kam med dekor, ett fragment av kopparlegering och järnnitar samt keramik.

Förutom gravarna påträffades även spår efter förhistoriska boplatsslämningar som tolkas främst härröra från förromersk järnålder. Men en av kokgroparna daterades till vendeltid och skulle kunna utgöra en anläggning som använts vid matlagning under ceremoni kopplade till hägkomst av de döda på gravfältet.

KULTURMILJÖ
HALLAND